lemanrangaistuksen poistamisesta tässä maassa voidaan käyttää kuolemanrangaistusta. Vaikka periaatteessa puhuttaisiin kuinka kauniita sanoja, niin ellei käytännössä ryhdytä toimenpiteisiin, ei ole takeita, ettei tässä maassa ihmisiä tuomioistuimen tuomion nojalla tapettaisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Airola on ehdottanut asian lähetettäväksi takaisin lakivaliokuntaan, mutta kun valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan asia on lähetettävä eduskunnan suureen valiokuntaan päätöstä itse asiassa tekemättä, niin ed. Airolan ehdotus, joskin sitä olisi kannatettu, ei olisi voinut tulla äänestettäväksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Asia lähetetään nyt päätöstä asiasta tekemättä niiltä osilta, mitkä koskevat eduskuntaesitystä, suureen valiokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta

sisältävä, edustajain Hännisen y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 22 johdosta valmistettu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime perjantaina pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Helenius-Seppälä: Minä olen periaatteessa tämän lakiehdotuksen kannalla. Työajan riittävä lyhennys on tietenkin tärkeä asia työväen terveyden, työkykyisyyden ja niiden vaatimusten kannalta, joita ruumiillisen työn tekijälläkin on oikeus elämälle asettaa. Mutta sitäpaitsi tällaisella lailla on mitä suurin yleinen merkitys. Tähän aikaan kaiketi meillä kaikilla on selvillä, että yhteiskunnallista valistusta meidänkin maassamme pitäisi kohottaa niin paljon kuin mahdollista; sitä varten täytyisi työväellä olla riittävästi aikaa valistusta hankkiakseen. Se olisi välttämätöntä jo siitäkin syystä, että työväki tulisi kykeneväksi täyttämään ne velvollisuudet, joita uudet oikeudet asettavat.

Liian pitkästä työajasta on haittaa ei ainoastaan työntekijälle itselleen, vaan myöskin työnantajalle ja välillisesti koko yhteiskunnalle. On ollut tapana, kun näistä asioista puhutaan, käyttää vertausta kumminauhasta, jota helposti voidaan pitää niin kauvan venyksissä, ettei se enää ponnahdakaan takaisin. Työntekijä, jota rasitetaan liian pitkällä työpäivällä, tekee sen lopulla sellaista työtä, ettei hänen työvoimansa, hänen intonsa ja ennenkaikkea harrastuksensa työhön ole suurenarvoista. Niin ollen ei ole, niinkuin kokemus osottaa, etua kenellekään siitä, että kumminauhaa pingotetaan tässä kohden tosiaankin liian pitkälle.

Kun jo lähemmäs 10 vuotta sitten, vuoden 1908 valtiopäivillä, olin mukana tästä asiasta tekemässä alotetta, mainitsin erään ulkomaisen tutkijan teoksen, jossa pitkälti — tyynesti, puolueettomasti ja asiallisesti, niinkuin tiedemies tekee — tehdään selkoa kokeista, joita tällä alalla on tehty, ja kokemuksista, joita muualla maailmassa on tällä alalla saavutettu. Tarkoitan John Rae'n saksaksikin vuonna 1907 ilmestynyttä teosta „Der Achtstunden-Arbeitstag" („Kahdeksantuntinen työpäivä"), jossa erikoisesti selostetaan Englannissa tällä alalla saavutettuja kokemuksia siitä, mitä 48-tuntinen viikkotyö vaikutti. Nämä kokemukset olivat omiansa suorastaan hämmästyttämään niitäkin, jotka kokeita panivat toimeen — Englannin työnantajia. Eräskin näistä, Mr. Allan, Sunderland'issa toimivan William Allan & Co:n tehtaan johtaja, lausui kokeiltuaan lyhyemmällä työajalla seuraavat sanat: „Niin ristiriitaiselta kuin se voinee kuulostaakin, saan minä paljon enemmän työtä kuin ennen. Olen todellakin hämmästynyt työn tuloksesta, kun minä, kuten niin monet muut työnantajat olen uskonut, että työn tuloksessa tapahtuisi vastaava vähentyminen".

Parempi työn tulos silloin, kun työpäivä ei ole liian pitkä, riippuu tietenkin ennenkaikkea siitä, että tarpeeksi lepoa nauttineen tarkkaavaisuus ja joustavuus työssä on suurempi. Se riippuu myöskin siitä, että — työajan ollessa säännönmukaisesti 8-tuntinen — työntekijällä on tilaisuus ennen työhönmenoa nauttia aamuateriansa; ja silloin tulee työntekijä työhönsä paljon työkykyisempänä kuin toisissa oloissa. Edelleen on havaittu, että 8-tuntisen työpäivän aikana myöhästyminen käy harvinaisemmaksi; ja selvää taas on, että yhden ainoan miehen myöhästyminen vaikuttaa haitallisesti varsinkin sellaisessa työssä, jota tehdään „sakeissa", niinkuin sana kuuluu. Niinikään on nähty, että raaka-aineitten pitelyssä tapahtuu työajan lyhetessä melkoista säästöä; samoin kuin polttopuita ja muita tarveaineita menee vähemmän silloin, kun työaika on lyhyempi.

On väitetty, että kun meillä on nykyään kokeiltu 8 tunnin työpäivällä, tulokset eivät olisi olleet työnantajan kannalta tyydyttävät. Tuo tutkija, jonka mainitsin, nimenomaan huomaut-

taa, että ennen kun mennään tässä asiassa lopullista arvostelua lausumaan, pitää katsoa, että kokeiluaika on riittävän pitkä. Kokemus osotti, että vasta noin kuuden kuukauden perästä voidaan täysin puolueettomasti tehdä varma johtopäätös 48-tuntisen työviikon vaikutuksista.

On niinikään sanottu, että työteho meillä Suomessa ei ole sellainen, että tehdastöissäkään voitaisiin vielä 8 tunnin työaikaan mennä. On väitetty, että meillä työntekijä ei tee sillä tavalla työtä, kuin ulkomailla tottuneemmissa oloissa tehdään, siellä missä työntekijät tässä suhteessa paremmin ymmärtävät velvollisuutensa. Voi olla näin; epäilemättä siinä väitteessä on jonkun verran perää. Mutta toisekseen täytyy ottaa tässäkin kohden olevat olot lukuun. Minä olen ollut tilaisuudessa Amerikassa, jossa 8 tunnin työpäivä on aivan yleinen, puhuttelemaan useita suomalaisia työmiehiä, ja ne kertoivat, että kyllähän se alussa tuntui vähän ihmeelliseltä, kun siellä tehdään työtä kaikin voimin — ihan niinkuin täällä Suomessa heinäniityllä oikein „paita hiessä" rehitään. Mutta kun näkee amerikalaisen toverinsa täydellä tarmolla tekevän työtä, niin sitä rupeaa häpeämään, jos on yrittänyt laiskotella, eikä voi olla kilpaa tekemättä. Mielellään siellä tekeekin työtä 8 tuntia, koska sen jälkeen on melkoisen paljon lepoaikaa vuorokaudessa, ja koska sitten voi useita tunteja päivässä esiintyä tasa-arvoisena Amerikan kansalaisena, muiden kansalaisten vertaisena gentlemanina. Se kaikki vaikuttaa sikäläisen työmiehen katsantokantaan ja on epäilemättä omiaan työtehoa nostamaan. Eiköhän meilläkin kunniantunto nouse sitä myöten, kuin työntekijää tässäkin kohden yhteiskunnan puolelta kohdellaan sillä tavalla, kuin olisi kohdeltava. Kun työnantaja ja yhteiskunta tekevät velvollisuutensa, silloin voi myös työntekijää kohtuudella vaatia velvollisuuttaan täyttämään.

On sanottu, että tässä lakiehdotuksessa on muodollisessa suhteessa siksi paljon korjaamisen varaa, että se olisi tällä kertaa hylättävä. Eiköhän ed. Rantakari tule pitämään huolta siitä, että tämä lakiehdotus pannaan pataluhaksi? Mutta toiselta puolen on niin, että kyllä suuri valiokunta on hyvällä tahdolla saanut lakiehdotuksia ennenkin reilatuksi muodollisessa suhteessa, silloin kun se välttämättömäksi katsotaan. Ja minä luulen, että tässä suhteessa olisi suuren valiokunnan nyt tehtävä, minkä se voi. Minä en nimittäin usko, että asia siitä paranisi, että lakiehdotus tällä kertaa hylättäisiin ja asiassa ryhdyttäisiin toisenlaisiin valmisteluihin. Nämä tämäntapaiset lakiehdotukset tahtovat olla sellaisia, että ne palaavat sitä jyrkempinä takaisin, mitä kauvemmin niitä viivytellään. Jos hallitus antaisi vaikka kuinka hyvän ehdotuksen tänne, niinkuin hallitus epäilemättä kykenisi muodollisessa suhteessa paremman lakiehdotuksen laatimaan, niin kuka sen takaa, ettei eduskunta muuttelisi ja jyrkentäisi taas sitä sellaiseksi, ettei se muodollisessakaan suhteessa kaikkia tyydyttäisi.

Minä luulen, että jos tehtäisiin, mitä suinkin voidaan, jotta tästä lakiehdotuksesta saadaan jo näillä valtiopäivillä sellainen laki, joka tulee eduskunnan päätökseksi, niin yleiseltä kannalta katsoen tehtäisiin hyvin tärkeä työ. Me tiedämme, että meillä on jo nyt tarpeeksi työriitoja olemassa. Jos tämä laki tulisi hylätyksi, olisi siitä tietenkin työriitojen nousu vielä suuremmassa määrässä seurauksena, sillä arvattavasti työväki ei vapaaehtoisesti luovu niistä saavutuksista työaikaan nähden, mitä se tällä hetkellä on saavuttanut, varsinkin kun tämä vaatimus itsessään ei suinkaan ole mikään vallankumouksen aikainen vaatimus; työpäivän lyhentämisen vaatimushan on meidänkin maassamme jo vuosikymmeniä esiintynyt.

Äskeinen keskustelu kohdistui myöskin tähän asiaan, kun asioita hiukan syvemmin ajattelee. Meillähän oli lähetettävä valiokuntaan sellainen esitys, jonka puitteissa olisi luullut syntyvän vakavan, kohottavan keskustelun. Mutta mihinkä se keskustelu vei, sen me kaikki juuri äsken saimme todistaa; se muodostui sellaiseksi, ettei ainakaan minulla ole niin masentavaa iltaa eduskunnassa ollut, kuin tämä ilta oli. Ja mistä se johtui? Se johtui pohjimmaltaan siitä, että on ollut todellisiakin aiheita tällaiseen keskusteluun. Senvuoksi ei mielellään uusia sellaisia aiheita soisi esiintyvän, jos niitä suinkin voidaan välttää.

Minun täytyy sanoa, että olen ilolla nähnyt että ensimäisen vastalauseen allekirjoittajat, edustajat Vera Hjelt ja Mäkinen, ovat voineet pääasiassa yhtyä lakiehdotukseen. Sehän todistaa sitä, että asian tärkeys ymmärretään laajemmaltikin kuin varsinaisessa vasemmistossa. Ovathan nämä vastalauseen tekijät henkilöitä, jotka jonkun verran taikka voitanee sanoa koko paljonkin tuntevat työoloja maassamme ja ovat senvuoksi olleet pätevät sanomaan sen, mitä ovat vastalauseessaan sanoneet. Minä en puhu erikoisesti niistä yksityisseikoista, joissa heidän mielipiteensä eroaa valiokunnan mietinnöstä; puhun siitä, että he ovat voineet pääasiassa lakiehdotusta kannattaa ja olla ehdottamatta sitä kokonaan hyljättäväksi.

Olen näin tahtonut lyhyesti merkitä kantani asiassa ja pyydän lopettaa sillä toivomuksella, että lakiehdotuksesta saataisiin suuressa valio-

kunnassa sellainen, että eduskunta voisi sen tällä istuntokaudella hyväksyä.

Ed. Mäkinen: Kuten edellinen puhuja täällä jo totesi, olen asianomaisessa valiokunnassa ollut myötävaikuttamassa semmoisen ehdotuksen tekemiseen, että tämänsuuntainen laki tulisi näillä valtiopäivillä laadituksi. Kuitenkin olen, kuten selviää ensimäisestä vastalauseesta, jossakin määrin ollut yhdessä toisen valiokunnan jäsenen kanssa enemmistöstä eroavalla kannalla siitä, missä laajuudessa, minä ajanjaksoina ja millä tavalla tätä lakia olisi käytäntöön sovellutettava. Kun valtiopäiväjärjestyksen määräysten mukaisesti olemme koettaneet tämän vastalauseemme laatia mahdollisimman lyhyeksi, niin katson oikeudekseni tässä evästyskeskustelussa mielipiteitäni jonkun verran perustella, semminkin kun saattaa tapahtua niin, että suuren valiokunnan myötävaikutuksella — eduskunta tulee tekemään lakiehdotukseen sellaisia muutoksia, että pykälä 12, johon ensimäisen vastalauseen muutosehdotus on keskitettynä, tulee muuttumaan ehkä muunkinlaiseksi kuin miksi me ensimäisen vastalauseen tekijät olemme sitä ehdottaneet. Meidän vastalauseemme nimittäin pääasiallisesti kohdistuu tämän 12 §:n muuttamiseen sensuuntaiseksi, että tätä lakia voitaisiin jonkun verran vapaammasti tulkita.

Siitä saakka kun työoloja varten uudistuksia ajava englantilainen tehtailija Robert Owen tasan sata vuotta sitten ensin herätti kysymyksen tehdastyöajan lyhentämisestä kahdeksaan tuntiin, on kaikkina aikoina löytynyt paljon teollisuuden harjoittajia, se on työnantajiakin, jotka ovat pitäneet tähän päämäärään pyrkimisen teollisuudenkin etuja silmälläpitäen suotavana. Jos teollisuus jaksaa kahdeksan tunnin ajalla maksaa saman päiväpalkan kuin pitemmällä työpäivällä, on taas työväen etu tästä lyhennyksestä kiistämätön.

Työnantajan etuja silmälläpitäen on laskettu, että vuorokauden tuntimäärään tasan jaollisen kahdeksantuntisen työajan kautta voidaan pääomalle saada parempi korvaus sen kautta, että esimerkiksi kymmenen tunnin asemesta pidetään työ ja semminkin koneet käynnissä kaksi tai kolme kertaa tuo kahdeksan tuntia. Teoreettisesti laskienhan hyvin hoidettu kone voidaan pitää käynnissä vaikkapa vuorokauden ympäri. Tehtaan ollessa käynnissä koko vuorokauden tulee tehtaanrakennuksiin, koneisiin ja suurimpaan osaan konttoria ja muuhun johtotyöhön kulutettuja varoja hyväksi otettua kaksi vertaa enemmän, kuin jos tehdas olisi käynnissä vain puoli vuorokautta. On edelleen huomautettu, että koneiden liikkeelläpito saadaan jäämään vähemmille keskeytyksille, jos sitä hoitaa kahdeksan tuntia pirteämmillä voimilla työskentelevä työläinen runsaampien työtuntien aikana väsyneen asemesta. Tätä työntekoa on väitetty siinä määrin voitavan soveltaa myös vaihtelevaan tehdas- ja käsityöhön, että esimerkiksi siirtyminen kymmenen tunnin työajasta kahdeksantuntiseen ei tule pienentämään tuotantoa. Osaksi on ajateltu kadotetun ajan korvautuvan keskitetymmästä energiasta. Mutta asiallisemman työjaon ja muun käytännöllisemmän järjestelyn sekä muiden uudistusten kautta on ajateltu teollisuuden voivan itseään vahingoittamatta siirtyä pitemmästä työajasta lyhyempään vuorotyöaikaan.

Tälläkään alalla ei ole teoria ja käytäntö aina pitänyt kuitenkaan yhtä. Meillä kuten muuallakin on erikoisesti työväenliikkeen taholta esitetty juuri niitä näkökohtia, joiden pitäisi olla omiaan kallistamaan työnantajat kahdeksantuntisuuden kannalle. On tuotu esimerkkejä vieraista maista, semminkin Australiasta ja Amerikasta, kuinka siellä kahdeksan tunnin kannalle siirtymiseen on oltu molemminpuolisesti tyytyväisiä. Varsinkin Amerikassa käyneet ovat yhtäpitävästi valittaneet sitä kömpelyyttä, mikä meillä työnteossa vallitsee, ja pääasiallisimpana syynä siihen on pidetty väärää työntekojärjestelyä ja huonoa johtoa.

Kun maassamme on tänä keväänä kahdeksantuntista työaikaa alettu uusille aloille soveltaa, on tätä työväen arvostelua osittain hyvinkin oikeutettuna pidetty. On tehtaiden johdon taholta pyritty työt järjestämään sille kannalle, ettei työajan vähennys vähentäisi tuotantoa. Mutta mikäli kuluneesta lyhyestä kokeiluajasta on keritty saada havaintoa, on teollisuudenharjoittajalla yleensä ollut syytä valittaa, että sikäli kuin työaika kahdellakymmenellä prosentilla on lyhentynyt, on samassa määrässä työntuloskin ollut pienempi. Työnantajat ovat aivan luonnollisena asiana korottaneet tuntipalkkoja siten, että aikapalkalla olevat saavat kahdeksasta tunnista saman kuin ennen kymmenestä tunnista, mutta kun on esitetty, että tariffipalkkiot jätettäisiin ennalleen, on useimmilla aloilla, muun muassa metalliteollisuustyöntekijät olleet jyrkästi tätä vastaan, joten myös metalliteollisuusalalla on havaittavissa työntulosten laskeminen samassa suhteessa ajan lyhennyksen kanssa.

Kuulusteltuani useimmilta eri tehdasaloilta lähempiä olosuhteita ja niihin liittyviä laskel-

mia, on huomautettu, että lopullisten tulosten teko on vielä liian aikaista osaksi lyhyen kokeiluajan vuoksi, osaksi sen takia, että työväki toistaiseksi on vielä siihen määrin vallankumouksen huumeissa, ettei se malta monilla aloilla toistaiseksi edes asettua neuvotteluihin järjestyssäännön muuttamiseksi kasvavaa työtehoa tavoittelevaan suuntaan. Kun useimmilla teollisuuden aloilla järjestyssääntö on sovitettu voimaan saatettavaksi työnantajan ja työntekijän keskeisen sopimuksen pohjalla, ei työnantaja ole yksipuolisesti voinut tässä suhteessa muutoksia tehdä.

Mielenkiintoisiin positiivisiin tuloksiin on kuitenkin päästy osakeyhtiö Tilhin kaulustehtaalla Hämeenlinnassa, jossa työskentelee 120 naistyöläistä. Siellä on ollut toukokuun aikana entisen 10 tunnin asemasta käytännössä 8 tunnin työpäivä. Muuttamalla työajan entisestä 10-tuntisesta 8-tuntiseksi, on tehtailija laskelmiensa perusteella, jotka hän on minulle ilmoittanut, tullut siihen ilahuttavaan tulokseen, että useissa ryhmissä näitä työntekijöitä on työntulos kasvanut siinä määrin, että 600 viikottain ennen valmistuneen kauluksen asemesta on nyt saatu aikaan 700, jopa parhaassa tapauksessa 850 kaulusta, joka paras tulos on 42 prosenttia enemmän kuin, mitä ennen on saatu, vaikka työaika samanaikaisesti on lyhentynyt 20 prosentilla.

Tätä lakia on toisen vastalauseen perusteluissa moitittu lakiteknillisesti hataraksi sen vuoksi, että siihen on yhdistetty liian monia eri työaloja. Tässä suhteessa olen valiokunnassa ollut samalla kannalla, minkä vuoksi olen ensimäisten joukossa ollut ehdottamassa, että olisi laadittu kolme eri lakia, joista yksi olisi käsittänyt teollisuutta ja kauppaa, toinen liikenneoloja ja kolmas yleiset laitokset. Kun kuitenkin valiokunnassa on tehty useita myönnytyksiä poikkeuksiksi jälkimäiseen kahteen ryhmään nähden, en tässä suhteessa ole asettunut vastalauseen kannalle, joskin laki tämän yhdistelyn kautta on epäonnistunut. Kun tätä lakia muutenkaan en usko moneen vuoteen voitavan poikkeuksetta soveltaa kaikille teollisuusaloille, ilman että maan talouselämä siitä tulisi arveluttavien kokeilujen kautta kärsimään, olen allekirjoittamani toisen vastalauseen mukaisesti ehdottanut, että 12 § tulisi kuulumaan seuraavasti: „Milloin lain käytäntöön soveltaminen työn teknillisen laadun, vuodenajan tai muiden pakoittavien seikkain vuoksi kohtaa voittamattomia vaikeuksia, on senaatilla, asianomaisen tarkastusviranomaisen toimenpidettä puoltaessa, oikeus myöntää poikkeuksia tämän lain mukaiseen työn järjestelyyn enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan". Tämmöisen poikkeusteon mahdollisuus olisi sitäkin suuremmalla syyllä nykyoloissa myönnettävä, kun rakennusteollisuuden täydellisen seisahtumisen vuoksi useimmilla tehdasseuduilla osottautuu mahdottomaksi hankkia niin paljon uusia työväen asuntoja, että edes kaksi-, vielä vähemmän kolmivuoroiseen työn järjestelyyn voitaisiin siirtyä. Tänä keväänä tätä 8-tuntista työaikaa sovellettaessa on useampiin työaikavuoroihin yleensä vain sikäli voitu siirtyä, että konetyö on järjestetty kaksi-vuoroiseksi, ja niissä tehtaissa, missä näin on voitu menetellä, on ainakin useissa sanottu, että tämä kyllä jo osaltaan on korvannut sitä, että työn tulos on sen verran pienentynyt, kuin aika on lyhentynyt. Mutta harvemmissa tapauksissa on voitu siirtyä kaksi-vuoroiseenkaan työntekoon ja minun tiedossani ainakaan ei ole sellaista, että olisi tänä keväänä siirrytty kolmivuoroiseen.

Lakiehdotuksen 3 §:ssä rajoitetaan ylityön mahdollisuus, vaikkapa siitä suoritetaan 50 tai 100 prosentin korotus, kovin suppeaksi. Kun äärimmäisissäkään tapauksissa 4 §:ssä kosketeltua hätätyötä, paitsi ei ylityötä, ei sallita tehtävän kuin korkeintaan 200 tuntia vuodessa, niin tämän mukaan tulisi vain 100 päivänä eli $^1/_3$ vuotta sallituksi 10-tuntinen työpäivä niissä tehtaissa, missä vaikeuksien vuoksi siirtyä vuorotyöhön katsottaisiin pakolliseksi vielä 10-tuntista työpäivää käytäntöön soveltaa. Useissa tehtaissa olisikin sen vuoksi toistaiseksi tärkeätä saada edes korotetuin palkoin noudattaa tätä entistä 10-tuntista työpäivää.

Vuoden 1909 asetuksessa teollisuusammattityöstä ovat 1 §:n 7 momentin mukaan sellaiset tehtaat, käsityöliikkeet ja yritykset maalla, joissa pidetään vähemmän kuin kolme työntekijää, jätettävät työaikaa järjestävän lain ulkopuolelle. Siihen katsoen, että tällaisissa pienissä liikkeissä harvemmin tulee kysymykseen vuorotyö, on selvää, että ne suurempien liikkeitten rinnalla kadottavat helposti kilpailukyvyn, jos niidenkin äkkiä on ryhdyttävä rajoittumaan 8 tunnin puitteisiin. Tämänlaatuisista liikkeistä meidän metsärikkaassa maassamme enemmistö lienee puuseppäliikkeitä. Kun työ yleensä näissä ei ole niin koneellista eikä niin rasittavaa kuin monissa suuremmissa tehtaissa, missä on enemmän konetyötä käytettävänä, vieläpä voi sanoa, että useissa niissä se vivahtaa melkein taiteilijain luovaan työhön, niin en luulisi sentään olevan vaaraksi työväelle, jos näissä

liikkeissä saataisiin toistaiseksi tehdä 10 tuntia työtä, semminkin kun tiedetään, että ammattitarkastus tulee ulottumaan näillekin aloille ja tulee valvomaan, ettei työväki näissäkään liikkeissä joudu liian pitkän työajan takia rasittumaan.

Siihen nähden, että ensimäisen vastalauseen mukaisesti 12 §:ssä viime kädessä senaatin määrättäväksi esitetään poikkeusten salliminen tämän lain sovelluttamiseen, saatettanee väittää, että senaatti tässä asetetaan liian vaikeaan välikäteen. Nyt on kuitenkin huomioonotettava, että jos, kuten lienee todennäköistä, kohdakkoin astuu voimaan 1909 vuoden asetus ammattitarkastuksesta, nämä asiat tulee hoitamaan teollisuusalalla ammattitarkastajan virasto, johon paitsi ylitarkastajaa apulaisineen ja ammattientarkastajia kuuluu joukko t y ö l ä i s a p u l a i s i a, niinkuin näitä uusia virkailijoita tässä laissa kutsutaan. Sen jälkeen kun on vakiinnuttu tekemään joukko ennakkopäätöksiä, ei jatkuva päätöksen teko tule muodostumaan kovin monimutkaiseksi.

Lakiehdotuksen 12 §:ssä säädetään, että senaatilla päätöstä tehdessään paitsi tarkastusviranomaisten suostumusta on oleva myöskin työntekijäin suostumus. Tällaista rajoitusta senaatin valtaan emme kuitenkaan tässä ensimmäisessä vastalauseessa ole pitäneet tarpeellisena, kun vuoden 1909 ammattitarkastusasetuksessa on säännös sen pykälän toisessa momentissa, joka kuuluu seuraavasti: „Työläisapulaisia asetettaessa tulee teollisuushallituksen tiedustella asianomaisen tarkastuspiirin työntekijäin mielipidettä". Kun työläisten luottamusta nauttivat apulaisvirkailijat tulevat saamaan määrätä kantansa ammattitarkastuksen puolesta teollisuushallituksen kautta senaatille lausuntoa annettaessa, täytynee voida olettaa, että maamme hallinnon uusiin uomiin jouduttua, työaikaa ei pidennetä siellä, missä se olisi työläisille vastenmielistä.

On kieltämätön tosiasia, että tämän lain pitkä-ikäisyys tulee suuressa määrin riippumaan siitä, miten läheisesti olevia oloja vastaavaksi se nyt eduskunnassa laaditaan, kuin myöskin siitä, miten tasapuolisesti ja maan yhteistä parasta katsoen työväki ryhtyy sitä työnantajain kanssa käytäntöön sovelluttamaan.

Merkkejä tällaiseen sovitteluun on havaittavissa. Sen ryhmän edustajat valiokunnassa, jonka taholta laki on peräisin, ovat tehneet myönnytyksiä monien vähemmistön taholta tehtyjen muistutuksien johdosta. Myöskin ovat työväen ammattiliittojen johtomiehet myöntäneet, ettei työläistenkään etuja voida kyllin perusteellisesti turvata, ellei samalla käydä tarmokkaasti teollisuuden etuja turvaamaan. Myöskin on valiokunta sivulla 7 toivonut niin meneteltäväksi, että työtehon ja teknillisten parannusten kautta on huollettava, ettei työajan lyhennyksen kautta kansantaloutemme tule kärsimään. Saatettakoon tämä käsitys myös laajojen työläisjoukkojen käsitykseksi.

Meidän kansamme on jo tullut ja kai tästä puoleen tulee yhä enemmän tunnetuksi kansaksi, joka kykenee radikaalisia lakeja laatimaan. Mutta jollei se myöskään tule kuulluksi taidostaan laatia oleviin oloihin soveltuvia lakeja ja kyvystään järkevästi sovittaa niitä käytäntöön, ei tämä lainlaadintatyö tule kantamaan pysyviä hedelmiä.

Siitä, mille kannalle ulkomailla tullaan tällaisten lakien laatimiseen nähden asettumaan ja miten teollisuusolot muuten sodan jälkeen tulevat ulkomailla järjestymään, saatetaan esittää vain epämääräisiä arveluita. Mutta siitä saatettanee kuitenkin olla vakuutettuja, että jos meidän maamme teollisuus sodan jälkeen tämän työajan lyhentämisen käytäntöön soveltamisen kautta tulee huomattavasti heikompaan asemaan kilpailussa ulkomaalaisen kanssa ja sitä suuremmassa määrässä mitä epäedullisempaan asemaan se ehkä tulee, varmasti tulee myös jouduttautumaan aika, jolloin tämä laki kiertyy takaisin valtiopäiville uudestaan tarkistettavaksi.

Siihen nähden, että suuressa valiokunnassa on muidenkin lakien käsittelyssä pyritty näillä valtiopäivillä tekemään sellaisia muodosteluja, että saataisiin yhtymäkohtia tämmöisten yhteiskunnallisten lakien hyväksymistä varten, toivon tähänkin lakiehdotukseen saatavan sellaisia muutoksia, että se mielihyvällä kokeilun alaiseksi voitaisiin hyväksyä.

Ed. H j e l t: Föreliggande förslag till lag angående 8 timmars arbetsdag i industri, handel och yrken, företag och inrättningar, berör icke jordbruket och dess binäringar, ej hemmet och hushållet, ej sjöfart, brandkår och polis. Lagförslaget saknar ingalunda brister, det vill jag erkänna, hvilka dock af stora utskottet, hoppas jag, kunna blifva uppmärksammade och rättade.

Hvad först angår lagförslagets uppställning, så har jag icke funnit dess form väl vald. Mitt förslag i utskottet gick därför ut på att dela motionens innehåll på tre skilda lagar, berörande industrin, kommunikationsväsendet samt allmänna inrättningar och anstalter. För detta vanns emellertid icke majoritet, utan blef resul-

tatet föreliggande kompromissförslag, som delar lagen i två afdelningar under punkterna 1) och 2). Men detta förfarande behöfver dock icke omöjliggöra lagens slutliga antagande, ehuru man enligt min mening i tre speciallagar bättre hade kunnat taga hänsyn till alla möjligheter på olika arbetsområden, än man kan göra det i en för alla gemensam lag.

De förändringar, hvilka synas mig närmast böra ifrågakomma, äro ett förtydligande af lagens utsträckning såtillvida, att i sista mom. 1 § borde bland undantagen för lagens tillämpning uttryckligen nämnas brandkår och polis, då det just betonats inom utskottet, att dessa inrättningar icke komma att underlyda lagen. Endast med vetorätt blef af formella skäl ur motiveringen en dylik förklaring vid tredje läsningen ur betänkandet utesluten. Man har också uttalat farhågan, att landets mejeri-industri genom lagen komme att försvåras. Mejeri-industrin är visserligen icke nämnd i lagen, men kan densamma underförstås bland yrkesdrifter och företag, hvilka äro att anse som jämförliga med de i lagen nämnda och kunna då komma att gälla sådana mejerier, hvilka icke hänföra sig till jordbruket och dess binäringar. För flertalet mejerier spelar lagens tillkomst emellertid icke någon roll, emedan de allra flesta mejerier på grund af arbetets beskaffenhet, mjölktillförseln m. m., icke hafva mer än 6, 7 högst 8 timmars arbetsdag. Men då en längre arbetsdag möjligen någonstädes i undantagsfall är af nöden, kan det blifva svårt att reda sig med lagen. Önskvärdt är därför, att mejerierna blefve i 1 § sista mom. uppräknade bland de arbetsområden, hvilka icke komme att underlyda lagen, detta så mycket mer, som arbetstiden i mejerierna i ingen händelse i medeltal öfverskrider 8 timmar och arbetet icke kan vara i minsta mån ansträngande eller skadligt för hälsan. Jag hoppas på stora utskottets medverkan därtill, att mejeriföretagen blifva från lagen uteslutna också därför, att, i öfverensstämmelse med § 4, „då fara hotar att förorsaka förskämning af arbetets produkt eller råvara", den tillåtna öfverarbetstiden i detta fall begränsas till blott 4 veckor, och § 5 angående undantag från en 30 timmars veckohvila ansluter sig till samma paragraf. I § 2 andra mom., där det är fråga om att arbetets tekniska beskaffenhet, påkallar förlängning af arbetstiden, borde orden „med arbetarens eget begifvande" bortfalla samt i § 5 angående undantagen från en oafbruten 30 timmars veckohvila införas orden „då arbetets tekniska beskaffenhet sådant påkallar".

I öfrigt ber jag att få hänvisa till första rerservationen, genom hvars antagande helt säkert också något till lagens fördel kunde vinnas.

8 timmars arbetsdag har i industri och handel i stor utsträckning kommit till användning redan nu. Denna förmån har arbetarn hos oss vunnit, främst på grund af det nya åskådningssätt revolutionen medförde, dels därigenom att strejker tillgripits som kampmedel för erhållande af en i alla länder af arbetarna länge eftersträfvad maximalarbetsdag. Men då strejkerna som allra lifligast pågingo här och hvar, vid de industriella inrättningarna i vårt land gafs både officiellt och enskildt åt arbetarna löftet, att om de blott icke etablerade strejk, utan förhölle sig lugna och afvaktande, så skulle denna fråga ordnas i lagstiftningsväg. Detsamma var förhållandet med afseende å järnvägarna. Då tidningspressen förmedlade detta löfte till alla delar af vårt land, förmärktes inga allvarliga protester mot genomförbarheten af denna reform, sådana vi finna att t. ex. för jordbrukets vidkommande hafva framhållits. Föreliggande lagförslag är, så att säga, ett infriande af detta löfte.

Principiellt står jag på 8 timmars ståndpunkt, emedan jag under min tjänstetid djupt berörts af att se, hurusom i flertalet fall industriarbetarn med sin alltför långa arbetsdag under hela sitt lif har att gå, så att säga, från sängen till arbetsmaskinen och från arbetsmaskinen till sängen. Merendels har arbetstiden under senare år utgjort 10 timmars dag eller 12 timmars skiftesarbete. I förra fallet förlänges dock arbetstiden ofta med öfvertidsarbete, under flera månader med en eller ett par timmar per dag. Detta öfvertidsarbete har arbetarn ytterst svårt att undandraga sig, då det kan medföra arbetsplatsens förlust. Sålunda har arbetet pågått, beroende af måltidsrasternas längd, som vanligtvis utgöra ½ timme frukost och 1 ½ timme middagsrast, samt också därpå, om öfvertidsarbete föreligger, från klockan 7 på morgonen till kl. 7, 8 till och med 9 på kvällen inclusive måltidsrasterna, hvarvid färden halft springande fram och åter till arbetsplatsen, tager större delen af tiden i anspråk. Innan arbetarn sedan efter slutad arbetsdag hunnit hem, tvättat sig, bytt arbetskläder samt förtärt sin aftonmåltid, så är åter sängdagstiden inne. Fabriksarbetarens lyckobehof är alldeles för mycket åsidosatt. För detta glädjelösa, tryckande lif måste därför öppnas nya möjligheter till utveckling och tillfredsställelse. Förkortad arbetsdag utgör första villkoret. Man har häremot visserligen framhållit, att arbetarn redan nu använder sin lediga tid på ett mindre gifvande sätt, än mera då om denna fritid förlänges. Men det står i samhällets hand att öppna nya möj-

ligheter för att utfylla denna fritid på ett ändamålsenligare sätt. I utlandet offras mycket penningar på uppkomsten och utvecklingen af inrättningar och anstalter afseende arbetarns tekniska och sociala intressen. Den arbetarbefolkning, som härigenom mångenstädes uppstått, framstår såsom en värdig och kunskapsrik medborgargrupp. Jag syftar på den amerikanska fabriksarbetarn. Jag syftar också på den engelska fackarbetarn, hvilka i ett mycket stort antal fabriker sedan långa tider tillbaka haft 8 timmars arbetsdag. Jag syftar på de många fabriker i Tyskland, hvilka infört 8 timmars arbetsdag. Jag kunde nämna och med siffror från ett stort antal verk i olika länder påvisa, hurusom 8 timmars dag i motsats till 10, 12 timmars arbetsdag höjt personalens utvecklings och bildnings ståndpunkt på ett glädjande sätt; huru detta förändrat hela dess intressesfer, gifvit upphof till vidtgående tekniska studier, fackskoleexamina och tekniska uppfinningar, grundade på experiment, som utförts under fritiden. Arbetarnas lefnadsstandard har höjts och man kan mångenstädes finna en verkligt upplyst och besjälad arbetarkår.

8 timmars arbetsdag kräfves ingalunda blott därför att arbetet är fysiskt öfvermåttan betungande. Det gifves arbetsarter, i hvilka man sliter ut sig genom ett alltför långvarigt stillasittande, ett enformigt, automatiskt arbete o. s. v. 8 timmars arbetsdag begäres icke heller med tanke på att arbetarn skulle sitta sysslolös den öfriga delen af dagen. Han behöfver icke ens arbeta mindre än förut. Men detta innebär för arbetarn att från fabriken och fabrikslifvet öfverflytta en del af sin verksamhet på annat område: på hemlifvet, på koloniträdgården eller den egna täppan, på arbetarinstitutet, samhällslifvet och annat produktivt arbete också där, på biblioteket, läsesalen, fackliga studier och utbildningen vid kurser och skolor, på sång och idrottslifvet, de sociala muséerna o. a. De permanenta arbetarskydds- och välfärdsutställningarna böra hos oss, liksom annorstädes, förkofras och göras mera allmänt tillgängliga genom tillfälliga separatutställningar på olika orter i landet. Samlingarna böra göras alltmera intresseväckande, lärorika och mångsidigt utbildade. Undervisningsmetoderna böra därvid göras så populära och tilldragande, att arbetarna i dessa utställningar under sin fritid hafva sitt största nöje af att vid demonstrationerna på ett åskådligt och medryckande sätt öka sina fackliga och sociala kunskaper.

Många äro de orsaker, hvilka framkalla behof af förkortad arbetsdag på ifrågavarande område samt en 30 timmars veckohvila. Så konstaterar man att de allra flesta olycksfallen inträffa mot slutet af den långa arbetsdagen eller de sista veckodagarna, då tröttheten inställer sig. Många yrken medföra dessutom speciella yrkessjukdomar och en abnorm dödlighet.

Mot införandet af 8 timmars dag kan riktas den allvarliga anmärkningen, att inom vissa arbetsbrancher fördyringen af produktionskostnaderna kan bli för vårt land ödesdiger. Men enligt lagförslagets affattning kan arbetsfördelningen ske i såväl tre som två 8 timmars skiften. Öfvertidsarbetets höga öfverdebitering behöfver icke i någotdera fallet sålunda ifrågakomma. Fördelen af treskiftesarbete mot två skiften på 12 timmar är en äfven bland fackmän mycket omtvistad fråga. Flera arbetsgifvare anse treskiftet fördelaktigare. Så hafva några pappersbruk, sulfat- och sulfit-cellulosa fabriker sedan länge frivilligt öfvergått till treskiftesarbete. Ju modernare fabrikerna äro, desto flera och alltmera snabbgående maskiner som användas vid arbetets utförande, desto färre arbetare behöfvas för tillverkningen. Ju modernare fabrikerna äro, desto mindre betydelse har sålunda arbetslönerna för tillverkningskostnaderna. Det finnes också arbeten, till hvilkas utförande erfordras ett mindre antal arbetare vid två- och treskiftesarbetet, än vid 12 timmars skiftesarbete, i det att exempelvis en person kan sköta två till tre arbetsmaskiner under 8 timmar men icke under 12 timmar. En annan omständighet af stor betydelse är också, huru den s. k. ståtiden mot söndagen kan utnyttjas. Med treskiftesarbete kan ståtiden under söndagen minskas till c. 6 à 8 timmar mot resp. brukliga 24 och 36 timmar vid 12 timmars skiften. Då lagförslaget lyckligtvis ej begränsar arbetstiden till utsatta klockslag, i likhet med hvad fallet är i bagerilagen, hvarigenom tvåskiftesarbete har blifvit omöjliggjort på grund af en timmes differens. Då detta här icke är förhållandet, blir det för ett stort antal fabriker, hvilka nu hafva 10 timmars dag, helt säkert fördelaktigast att inrätta sig för två 8 timmars skiften, hvarvid en ökning af räntabiliteten uppstår också därigenom, att under 16 timmar af arbetsmaskinerna kan utvinnas en betydligt högre produktion än under 10 timmars dag.

En och annan har uttalat farhågan att genom införandet af skiftesarbete i större utsträckning brist på arbetsfolk skulle komma att göra sig gällande. Men å andra sidan befaras att, med krigsarbetets minskning eller upphörande, arbetslösheten skall inträda hos oss och att arbetarna då lätt skola lockas bort af arbetsanbud från andra

industriländer. Europa kommer helt säkert efter kriget att vara som en stor svamp, hvilken suger till sig all möjlig kunnig arbetskraft från de icke krigförande länderna. England har redan helt nyligen gjort början med sin till vårt land framförda hemställan om 5,000 arbetare. Från industriel och samhällssynpunkt sett, utgör sålunda en största möjliga placering inom eget land i goda arbetsförhållanden, som mindre frästa till emigration, den från krigsarbetet frigjorda arbetskraften, en såväl för industrin som för hela vårt nationalekonomiska lif beaktansvärd fördel. Bristen på arbetsfolk i de krigförande länderna skall långt efter kriget vara ytterst kännbar. Häraf följer att goda arbetskonjunkturer fortfarande äro att förvänta i de länder, hvilka hafva händer att gripa tag i återställelseverket på alla områden.

I stort sett är visserligen införandet af maximalarbetsdag för vår industri på vissa områden en allvarsam sak, men oöfvervinnerliga svårigheter behöfver reformen icke medföra. Likväl kommer det att ställas stora kraf på arbetsledningens skicklighet, vakenhet och anordningsförmåga. 8 timmars arbetsdag utgör första frågan på arbetarnas internationella program. Så allmänt omfattad denna tanke är och i så vidsträckta arbetsförhållanden den redan är praktiserad ej blott hos oss utan äfven i många andra länder, kan det ej vara annat än en tidsfråga, när 8 timmars arbetsdag blir internationellt förverkligad. Äfven de krigförande ländernas stora behof af arbetsfolk kan under vissa förhållanden medverka till denna frågas lösning, ty arbetstiden kan, såväl som lönen, bli en internationell konkurrensfråga. Man engagerar nämligen icke arbetsfolk från ett land till ett annat på sämre villkor, än de hafva i sitt hemland. Om lagen för eget lands vidkommande åter bidrager till produktionens fördyring, drabbar denna olägenhet arbetarna själfva i lika hög grad som hvarje annan konsument.

Arbetarnas kraf på 8 timmars dag står ej i strid med det allmännas och kapitalets anspråk på hög produktivitet hos industrin. Han ställer sina fordringar på användningen af maskinteknikens framsteg och de moderna arbetsmetoderna, hvilkas fördelar måste komma båda parterna till godo: arbetsgifvarn i ökad produktion och arbetarn i form af förkortad arbetstid utan löneminskning. Vårt lands industriteknik är icke efterblifven, såsom mången tror. Vår storindustri arbetar med de modernaste maskiner och redskap. Endast exportförbud och kommunikationerna hafva under krigsåren i viss mån motverkat dessas förnyelse och modernisering, men äfven i detta afseende har man hos oss icke visat sig rådvill. Den mindre industrin har hos oss liksom öfverallt i världen delvis från de stora fabrikerna inköpt äldre maskintyper och anordningar och äro således icke utrustade med de modernaste anläggningar. Men i stället ha anläggningarna kräft ett jämförelsevis mindre anläggningskapital. Fabrikerna äro mindre komfortabla och driftkostnaderna äfven på annat sätt reducerade. Allt detta förklarar, liksom också de långvariga goda arbetskonjunkturerna, att 8 timmars dag med ytterst ringa motstånd redan nu kommit till användning inom fabrikerna i vårt land, och enligt ett stort antal arbetsgifvares mening, hvilka af mig blifvit tillfrågade, anses, att en tillbakagång till det gamla icke vore möjlig.

Man har å ena sidan framhållit, att ett fastslående i lag af åttatimmars arbetsdag kan vara ofördelaktigt, då vår industri i framtiden måhända ej kan räkna med så höga arbetskonjunkturer som nu. Detta vore obestridligt, om man kunde antaga att maskinteknikens utveckling plötsligt skulle afstanna. Men den till vårt land under krigsåren komna tekniska litteraturen talar ett helt annat språk. De icke krigförande länderna hafva, i jämförelse med de krigförande, ett öfvertag däri, om de i eget land kunna kvarhålla sina arbetare, jämte det att de tillgodogöra sig maskinteknikens framsteg under senare år. Man kan i alla fall tycka att den nuvarande tidpunkten icke är lämpad för en reform sådan som den ifrågavarande, men å andra sidan kan det just under nuvarande förhållanden utgöra en nödvändighet att arbetstiden blir lagligen fastställd, emedan arbetarna nu här och hvar trakassera sina arbetsgifvare med de mest öfverdrifna fordringar, en fordrar ett, en annan fordrar ett annat. Såsom exempel må nämnas, att jag redan varit i tillfälle att reda ut en arbetstvist på basen af detta lagförslag. Det gällde ett antal arbetare, hvilka fordrade, att arbetet skulle begynna klockan 7 på morgonen, ehuru arbetets tekniska beskaffenhet absolut kräfde att förarbetena påbörjades klockan ½ 7 på morgonen. Då jag påvisade, att det nya lagförslaget icke utfäste något bestämdt klockslag och att antagligen ej heller sådana bestämmelser däri komme att vid ärendets fortsatta behandling ingå, så lugnade sig arbetarna och förnöjdes.

Öfvertygad om det berättigade däri och öfvertygad om genomförbarheten af 8 timmars arbetsdag på ifrågavarande område har mitt arbete i utskottet riktats endast på bemödandet att såvidt

möjligt försöka inpassa lagen för de olika arbetsområden densamma afser.

Ed. Leppänen: Kun hieman yli 20 vuotta sitten Suomen työläiset nostivat kysymyksen silloisen 12-, jopa 13-tuntisen työpäivän hieman lyhentämisestä, niin selittivät silloin meidän työnantajamme ja yleensä kaikki koko maan sanomalehdistö, lukuunottamatta silloin vasta perustettua Työmiestä, että semmoinen lyhennys on meidän oloissamme aivan mahdoton. Meillä on pitkät talvet lyhyine päivineen ja lyhyet kesät, jolloin ehdottomasti täytyy tehdä niin pitkiä työpäiviä, jos mieli saada jotakin valmista ja jos mieli tämän kansan näin pohjoisissa seuduissa lainkaan elää ja toimeen tulla. Nämä huomautukset silloin tulivat tämän tapaisiksi sen vuoksi, että tämän lyhentämisliikkeen etupäässä olivat ainakin Helsingissä rakennustyöläiset. Seuraus tämän tapaisista vastustuksista kuitenkin oli, että työväki, joka aluksi olisi mahdollisesti tyytynyt 11-tuntisiin työpäiviin, ennen pitkää vastustuksen kiihoittamana kiristi vaatimuksiaan, asettuen päättävästi 10-tuntisen työpäivän kannalle. Ja siitä seurasi vuonna 1896 ensimäinen huomattavin työlakko Suomessa. Silloin nimittäin Helsingin koko rakennustyöläiset panivat toimeen lakon, joka kesti yli viisi viikkoa, ajakseen perille 10-tuntisen työpäivävaatimuksen. Se lakko tosin sillä kertaa epäonnistui, mutta seuraavana kesänä, pääasiallisesti tämän saman lakon vaikutuksesta, oli työpäivä lyhennettävä 10-tuntiseksi. Ja kun se meni rakennusalalla, niin ennen pitkää seurasivat tehdaslaitokset esimerkkiä, ja Helsinkiä seurasivat maaseutukaupungit ja muukin maaseutu, niin että ennen pitkää oli 10-tuntinen työpäivä jotakuinkin yleisesti käytännössä koko maassa. Eikä minun tietääkseni ole miltään taholta valitettu, että lyhentäminen olisi johtanut lainkaan turmioon, pikemmin, jos siitä jotakin on puhuttu, on voitu puhua vain hyvää.

Työpäivän lyhennys ei ole yksinomaan siihen pysähtynyt. Suurlakon jälkeisenä aikana samat rakennustyöläiset täällä Helsingissä lyhensivät työpäivänsä 9-tuntiseksi, lauvantai-päivinä sitäkin lyhemmäksi, ja monilla muilla aloilla päästiin jotakuinkin samoihin tuloksiin. Muiden muassa useimmilla paperitehtailla silloin jo tuli käytäntöön kolmivuorojärjestelmä 8-tuntisine työpäivineen. Eivätkä nämäkään lyhennykset ole lainkaan osottaneet minkäänlaista haittaa, päinvastoin. Ken tuntee tarkemmin niitä työoloja, voi vakuuttaa, että sitä myöten kuin työpäivä on lyhentynyt, ovat myöskin työn tulokset lisääntyneet. Jos esimerkiksi rakennustöissä 25 vuotta sitten toiminut rakennusmestari ilmestyisi nykyisille työmaille, olisi hän varmaan päästänsä pyörällä niistä tuloksista, mitä nykyään saavutetaan paljon lyhyemmällä työpäivällä, kuin mitä aikaisemmin saavutettiin paljon pitemmällä työpäivällä.

Nämä muutamat piirteet olen katsonut olevan syytä mainita ottaessani esille mietintöön liittyvät vastalauseet. Tällä nimittäin toisessa vastalauseessa nimenomaan tahdotaan tehdä uskottavaksi, että 8-tuntinen työpäivä, sellaisena kuin se tämän lain kautta säädettäisiin, ei mitenkään kävisi päinsä, ja sen vuoksi olisi se hylättävä. Aikaisemmin mainitsemani väitteet työpäivän lyhentämistä vastaan tehtiin ennen kun työpäivä oli lyhennetty, mutta nyt on tässä merkille pantava se seikka, että nämä väitteet tehdään vasta sen jälkeen, kun todellisuudessa työpäivää on lyhennetty, jopa allekin tämän määrän, mitä lakiehdotuksessa määrättäisiin useimmilla tämän lain koskemilla aloilla. Niinollen tuntuvat nämä väitteet ikäänkuin myöhästyneiltä esitettäviksi tämän lakisäännöksen yhteydessä.

Tästä toisesta vastalauseesta puhuessani täytynee myöskin kosketella siinä muutamia yksityiskohtia, vaikkapa mielelläni karttaisin koko vastalausetta. Sehän on niin tavattoman pitkä, yhtä pitkä kuin koko mietintökin ja muuten aivan läpeensä tavallista sanomalehtityyliä. (Ed. Walpas: Pötyä! Puhuja: Sinäpä sen sanoit!) Alku on tosin repäisevä. Siellä käytetään esimerkiksi „ruumiillisen työvoiman ryöstöviljelys" ynnä muita sen tapaisia sanoja, joita ainoastaan sosialidemokraattiset agitaattorit käyttävät. Mutta siitä huolimatta ei jatko ole likimainkaan repäisevää alkua vastaava. Siellä muiden muassa koetetaan osottaa, että me täällä kulkisimme aivan toiseen suuntaan, kuin sosialidemokraattinen liike kaikissa muissa maissa on kulkenut työpäivän lyhennysasioissa. Me muka tahtoisimme ilman poikkeuksetta kaikilla aloilla samanlaisen työpäivän, kuin sen sijaan muualla sosialidemokraatit aina ottavat huomioon töiden laadun y. m. semmoisia seikkoja ja pyrkivät eri työaloilla määrittelemään työajat eri tavalla. Onhan hyvä, että porvarillisetkin edustajat koettavat tutkia sosialidemokraattista liikettä muissa maissa, mutta minä luulen, että suurin osa näistä vastalauseen allekirjoittajista on tässä suhteessa niin alkeellisella kannalla, että he eivät ainakaan meille kykene osottamaan, että me tässä toimisimme jollakin eriävällä tavalla. Ja sitähän emme toimikaan. Kaikissa maissa yleensä on

pyritty työpäivän pisimmäksi rajaksi saamaan 8 tuntia, joka ei suinkaan edellytä sitä, ettei raskaammilla ja vastenmielisemmillä aloilla voisi työpäivä olla lyhempi, jopa huomattavassa määrässä sitä lyhempi. Eikä luonnollisestikaan tätä 8 tunnin työpäivän vaatimusta ole niin ehdottomasti lopulliseksi käsitettävä, vaan sitäkin on katsottava voitavan lyhentää sitä mukaa kuin tilaisuus myöten antaa.

Ratkaisevan virheen sanotaan vastalauseessa tehdyn siinä, että on samalla lailla pyritty työaikaa rajoittamaan liian monilla aloilla. On kyllä myönnettäväkin, että lain kokoonpanolle on tämä seikka synnyttänyt kokolailla vaikeuksia. Mutta minun mielestäni ne vaikeudet ovat kuitenkin siksi hyvin voitetut, että ainakaan sen seikan vuoksi ei ole laisinkaan syytä tulla samanlaiseen johtopäätökseen kuin vastalauseentekijät ovat tulleet, nimittäin, että koko lakiehdotus olisi hylättävä.

Edelleen sanotaan vastalauseessa, että valiokunnan enemmistö ei ole ottanut huomioon semmoista seikkaa, kuin että työajan pituuden pitäisi olla riippuva työn raskaudesta, työn vaikutuksesta työntekijän terveyteen, sen miellyttäväisyydestä y. m. s. seikoista. Kun tässä nyt säädetään lakia pisimmästä työpäivästä, niin ei minun käsittääkseni silloin laisinkaan tarvitse sentapaisia seikkoja erikoisemmin ottaa huomioon, sillä vaikeammilla aloilla nytkin on jo huomattavasti lyhyemmät työajat ja tulevat vastaisuudessa nämä eroavaisuudet yhä huomattavammiksi. Nykyisistäkin saavutuksista jo voisi mainita, että esimerkiksi lasinpuhaltajilla on ollut kauan aikaa paljon lyhyempi työpäivä, samoinkuin sukeltajilla, kirjapainossa konelatojilla j. n. e. Ja selvää on, että kun työpäivä kaikilla näilläkin aloilla, jotka tähän lakiehdotukseen on otettu, tulee 8 tuntiseksi, niin useilla vaikeammilla aloilla se ennen pitkää tulee huomattavasti lyhyemmäksi, niin että käytäntö itsestään, vaikkapa ei laissa olisikaan erikoisia säädöksiä, kyllä tulee tekemään eron raskaampien ja helpompien töitten välillä. Mutta vaikkapa omaksuttaisiin semmoinen periaate, että kohta lain laadinnassa kaikki nämä suhteet olisi otettava huomioon, niin mistä löytää semmoinen puntari, millä mitattaisiin, mille työalalle olisi pantava 6, mille 7, mille 8, tai ehkä 10 tai 11 tuntia. Ja kenties, jos se helppoudesta riippuu, voitaisiin monen mielestä puhua paljon pitemmistäkin työpäivistä. Siitä ei luonnollisesti koskaan päästäisi yksimielisyyteen ja olisi se aina selkkausten aiheena. Jos nyt vaikeammilla aloilla on 8-tuntinen työpäivä ja sitten kaikilla helpommilla pitäisi olla tätä paljoa pitempi, niin minä pyytäisin kysyä, kuinka pitkäksi voitaisiin silloin näillä kaikkein helpoimmilla työaloilla työpäivä määrätä. Olisiko esimerkiksi 16-tuntinen kohtuullinen, sillä onhan myönnettävä, että toinen työ voi olla puolta helpompaa kuin toinen?

Edelleen vastalauseessa väitetään, että tässä on jätetty huomioonottamatta m. m. käyttämättä jääneen työenergian käyttäminen. Tässä vastalausujat mainitsevat semmoisia seikkoja, joista he eivät valiokunnassakaan ole suvainneet laisinkaan puhua. Ja sitäpaitsi, mitenkä voitaisiin ajatellakaan tämmöisten seikkain huomioonottaminen, sillä onhan selvää, että jos esimerkiksi joillakin työaloilla talven aikana on työpäivä huomattavasti lyhyempi kuin 8 tuntia, niin ei sen perusteella samoilta työläisiltä suinkaan voida vaatia, että niiden kesällä pitäisi puuttuvat tunnit tehdä, jolloin kesällä heidän työpäiväkseen saattaisi tulla 10 tuntia, 11 tuntia, ehkäpä senkin yli. Monet työläiset ovat pitkän aikaa pakotetut olemaan aivan kokonaankin jouten, pitäisikö näidenkin sitten työhön päästyänsä ottaa häviö takaisin, tehdä niin pitkiä päiviä, että joutenoloajat tulisivat kuitatuiksi? Tämäntapainen järjestely lainsäädäntötyölle ei mitenkään ole mahdollinen. Jos tässä laissa näitä seikkoja ei ole huomioonotettu, niin ei suinkaan se ole laille miksikään virheeksi luettava, vaan pikemminkin ehdottomaksi ansioksi.

Samalla huomautetaan edelleen esimerkiksi aikakautisesta työstä, että sen varalle olisi tarvittu eri säännöstelyä. Ne huomautukset, mitä jo edellä tein, riittävät aivan hyvin tähän, samoinkuin konjunktuurin nousuihin, joita vastalausujain mielestä myös olisi täytynyt ottaa huomioon.

Vastalausujat yhä edelleen mainitsevat, että täällä laissa on jäänyt selventämättä esimerkiksi semmoiset seikat kuin työnantaja-, työntekijä-, palvelus- ja työväkikäsitteet. Tämä seikka oli kyllä valiokunnassa esillä ja siellä tehtiin jonkunmoinen ehdotelma siltä varalta, mutta kun sillä ei olisi likimainkaan näitä käsitteitä tyhjentävästi selvitetty, vaan siitä huolimatta yhä edelleen olisi täytynyt turvautua perustelujen selvennyksiin, niin katsoimme me oikeudenmukaiseksi jättää semmoisenkin ehdotelman kokonaan pois. Enkä minä ainakaan voi uskoa, että laki olisi sen kautta millään tapaa huonontunut. Jos olisi todellakin saatu joku täysin selvä, täysin tyhjentävä pykälä siltä varalta, niin olisihan sen saattanut ottaa lakiin. Mutta semmoisena kuin sitä koetettiin läpi viedä, oli se aivan kokonaan epäonnistunut. Edelleen sanotaan vastalauseessa lain virheeksi se, että täällä puhutaan „tarkastusviranomaisista", joita ei ole likimainkaan kaikille

aloille vielä määrätty. Mutta minun käsittääkseni se ei voi mitenkään olle lakiehdotukselle virheeksi luettava, vaan pikemmin ansioksi. Tässä on käytetty hieman laajempaa määräämistapaa ja jätetty senaatin toimeksi järjestää tarkastus tarkoituksenmukaiselle kannalle. Useimmille tässä laissa mainituille aloille ehdottomasti ammattitarkastus tulee täyttämään tämän tarkastusviranomaisen paikan, mutta on semmoisiakin aloja, joissa aivan täydellä syyllä voidaan ajatella jonkunmoista muutakin tarkastusta. Esimerkiksi valtion työaloilla ei ole lainkaan välttämätöntä ainakaan kaikilla aloilla määrätä ammattientarkastajaa tarkastusviranomaiseksi, vaan voidaan niillä aloilla muutenkin jo toimivain tarkastusviranomaisten tehtävät määritellä hieman laajemmiksi, niin että myöskin tämä työaikalain noudattaminen tulee näiden valvonnan alaiseksi. Senvuoksi on minun käsittääkseni tämä väljentäminen lakiehdotusta huomattavassa määrässä parantanut, eikä lainkaan käytännössä johda minkäänlaisiin hankaluuksiin.

Edelleen sanotaan siellä olevan epäselvyyttä urakkatyökäsitteestä. Minun käsittääkseni ei lakiehdotuksessa siinä suhteessa voi olla olemassa epäselvyyttä. Onhan selvää, että kun joku työskentelee jonkun toisen laskuun, tehköön sen urakkapalkalla tai päiväpalkalla, silloin on työ lainalainen, mutta jos otettu urakka on katsottava itsenäiseksi työksi, silloin se ei ole lain alainen, ellei siinä käytetä palkattua työväkeä. Käytännössä nämä käsitteet ovat jo niin selvät ja vakaantuneet, että siinä suhteessa ei minun mielestäni minkäänlaisia vaikeuksia voi olla olemassa. Mutta jospa siinä nähtäisiinkin jotain täydennettävää, niin ei mikään estä sitä suuressa valiokunnassa täydentämästä. Ei senvuoksi ole syytä ehdottaa koko lakiehdotusta hylättäväksi. Edelleen vastalauseen allekirjoittajat ovat pitäneet suotavana, että olisi voitu esittää numeroita työpäivän lyhentämisen kannattavaisuudesta, mutta kun suurimmalla osalla näistä aloista nyt jo on 8 tuntinen työpäivä, vieläpä useimmilla sitäkin lyhempi, niin tuntuisi jotakuinkin tarpeettomalta ruveta tämäntapaisia kannattavaisuuslaskelmia enää tekemään, koska se työpäivä on jo saavutettu ja tulee myös pysymään. Tässä on kysymys vain 8 tuntisen työpäivän saavuttaminen lain kautta muutamille aivan toisarvoisille aloille, jotka kohdistuvat etupäässä valtioon, ja kun valtiokin jo useilla aloilla on ottanut sen käytäntöön, niin ehdottomasti se voidaan järjestää edelleen niille aloille, joilla sitä syystä tai toisesta ei ole voitu vielä ottaa käytäntöön.

Asiantuntijain puutetta myös valitetaan. Valiokunta on käyttänyt kyllä asiantuntijoita, sikäli kuin on katsottu tarpeen vaatimaksi, mutta jos kaikki ne vaatimukset, mitä asiantuntijain käyttämisestä on esitetty, olisi otettu huomioon, niin hyvin luultavaa on, että niiden käyttämistä olisi jatkunut niin kauan kuin eduskunnan istuntokautta olisi riittänyt ja niinollen ainakaan tällä istuntokaudella ei tänne tätä lakiehdotusta olisi voinut tulla. Se seikka, että nykyisin on jo 8 tuntinen työpäivä useimmilla aloilla käytännössä, ei vastalausujain mielestä ole ollut huomioon otettavan arvoinen. Päinvastoin sanovat vain, että kun se on saatu aikaan ankaran pakotuksen alaisena, niin se ei muka semmoisenaan todista mitään. Mutta täytyy ottaa huomioon, että vaikkakin työväestö on osittain käyttänyt heille oikeutettuja pakottamiskeinoja hyväkseen, niin useat työnantajat, vieläpä kokonaiset työnantajajärjestöt, ovat aivan vapaaehtoisesti suostuneet tähän. Ja mitä työnantajajärjestöt vapaaehtoisesti tai vaikka työlakkopakotuksesta myöntävät, sitä eivät he ole kovin halukkaita heti takaisin riistämään, joten nämä saavutukset on katsottava niin päteviksi, ettei niitä ilman muuta ole voinut jättää huomioon ottamatta.

Täällä m. m. huomautetaan, että tämän lain käytäntöön saattaminen saattaisi työnantajille tuottaa uusia lisärasituksia m. m. sen kautta, että työnantajat olisivat pakotetut rakentamaan suuret määrät lisää työväenasuntoja. Mutta se, joka käytännöllistä elämää hieman laajemmin tuntee, ei todellakaan voi tämäntapaisille väitteille antaa mitään erikoista huomiota. Tunnettu tosiasiahan nimittäin on, että kaikkialla, missä vain työväkeä tarvitaan, työnantaja ottaa sitä lainkaan katsomatta sitä seikkaa, onko niille asuntoja tarjottavana vai ei. Onhan tunnettua, kuinka esimerkiksi maaseudulla saatetaan äkkiä ryhtyä rakentamaan uusia tehtaita, joissa työskentelee tuhansittain rakennustyöläisiä, eikä työnantaja ole yhdellekään ainoalle niistä rakennusta ja asuntoa huolehtinut. Samoin valtio rakentaa uusia rautateitä ja työväkeä tulee niille työhön laisinkaan ajattelematta, mistä se saa asuntoja. Samoin on laita teollisuuslaitoksissa. Jos jossakin teollisuulaitoksessa tarvitaan lisätyöväkeä, ei koskaan työnantaja ole ottamatta sitä senvuoksi, ettei voi tarjota niille asuntoa. Sehän on työntekijän itsensä huolehdittava. Tosin ovat työnantajat jossain määrin rakentaneet asuntoja, mutta se ei suinkaan todista sitä, että työnantajat ilman muuta pitäisivät velvollisuutenaan hankkia työläisilleen asunnot. Ja jos he hankkivat niitä, niin ottakoot myöskin niistä vuokran, niin eihän se niinkään epäedullinen afääri heille silloin ole.

Edelleen vastalauseessa pidetään sitä aikaa, jonka kuluessa laki olisi kaikilla aloilla lopulli-

sesti voimaanastuva, liian riittämättömänä. Lakia nimittäin ehdotetaan astuvaksi voimaan kahden kuukauden kuluttua yleensä kaikilla aloilla, mutta jos sattuu voittamattomia esteitä olemaan, niin siinä tapauksessa myönnetään kuusi kuukautta pitennysaikaa. Sikäli kuin me valiokunnassa tästä seikasta otimme selvää, ei niillä aloilla, joista tässä on kysymys, ilmaannu laisinkaan semmoisia voittamattomia esteitä, ettei niistä kuuden kuukauden kuluessa jaksaisi selviytyä. Mutta vaikkapa nyt sattuisi olemaan joitakin semmoisia aloja, niin eihän mikään estä käyttämästä lakiehdotuksen 12 pykälää, jossa senaatilla on valta myöntää poikkeuksia aina vuodeksi kerrallaan. Tämän seikan ei siis pitäisi olla minään esteenä lakiehdotuksen hyväksymiselle.

Olisi odottanut, että kun ed. Rantakari, joka tämän vastalauseen on kirjoittanut, on mielestään nähnyt lakiehdotuksessa niin paljon puutteellisuuksia, että hän olisi omasta puolestaan ehdottanut, millä tavoin ne puutteellisuudet olisivat poistettavissa, minkälaisia lisäyksiä tai olisiko muutoksia tähän valiokunnan enemmistön muodostamaan lakiehdotukseen siltä varalta tehtävä. Mutta hän ei ole laisinkaan esittänyt vastalauseessaan mitään semmoista. Ja useimpia tässä koskettelemistaan seikoista ei hän ole esittänyt valiokunnassa lainkaan. Siksi hänellä kaikesta päättäen on ilmeisenä tarkoituksena ollut pyrkiä siihen, että saisi lakiehdotuksen niillä perusteilla, joita vastalauseessa mainitaan, ilman muuta hylättäväksi. Tarkoituksena ei siis todellakaan näytä olleen saada tästä lakia.

Sitten lopuksi tullaan vastalauseessa anomusmuotoon, joka todellisuudessa ei sisällä paljon mitään. Siinä kyllä ehdotetaan hallituksen tutkittavaksi, millä aloilla mahdollisesti työpäivän lyhentäminen saattaisi tulla kysymykseen. Mutta kun nämä tutkimukset olisivat nimenomaan vain rajoitettavat sen lain puitteisiin, jonka eduskunta vuonna 1909 hyväksyi, niin on selvää, että silloin ainoastaan aniharvat alat, verrattuina niihin, joissa tämän lakiehdotuksen kautta kahdeksantuntinen työpäivä tulisi käytäntöön, todellakin saattaisivat tulla huomioon otetuiksi.

On muutoin omituista, että muutamat valiokunnan jäsenet, jotka valiokunnassa eivät ole lainkaan olleet tällä kannalla, ovat yhtyneet vastalauseeseen. Semmoisena me voisimme mainita muiden muassa ed. Leinosen. Hänen kantansa oli yksinkertainen ja selvä, eikä sen esittämiseen olisi laisinkaan tarvittu neljäntoistasivuista vastalausetta. Hänen kantansa nimittäin sisälsi sen, että kun kerran tämä lakiehdotus saattaa esimerkkinä haitallisesti vaikuttaa myöskin maatalostyöväkeen, niin olisi lakiehdotus sen vuoksi hylättävä. Senhän olisi voinut sanoa muutamalla sanalla, tarvitsematta yhtyä neljäntoistasivuiseen vastalauseeseen.

Monet muutkin valiokunnan jäsenet ovat miltei yhtä aiheettomasti yhtyneet tähän, sillä ainakaan valiokunnan istunnossa heillä ei ollut näin paljon muistutettavaa kuin mitä nyt vastalauseessa tekevät.

Mitä tulee ensimäiseen vastalauseeseen taasen, niin on ensinnäkin mielihyvällä mainittava, että se ainakin pääkohdiltaan asettuu enemmistön kannalle. Erimielisyyksiä on ainoastaan kahdessa pykälässä. He ehdottavat nimittäin 12 §:n toista momenttia, jossa senaatille annettaisiin valta myöntää poikkeuksia, koko lailla laajemmaksi kuin mitä enemmistö lakiehdotuksessa myöntäisi. Tämäntapainen ehdotelma, ei juuri sanamuodoltaan, mutta sisällöltään samana, oli meillä valiokunnassa käsiteltävänä. Enemmistö katsoi sen liian väljäksi, eikä senvuoksi uskaltanut ottaa sentapaista ehdotelmaa huomioon. Ja kun ottaa huomioon, että kaikki ne takaportit, joita tähän asti on miltei kaikissa laissa ollut, ovat osottautuneet mitä turmiollisimmiksi, niin on hyvin ymmärrettävää, että valiokunnan enemmistö on jotakuinkin oikeutetuilla syillä asettunut tälle kannalle.

Toinen erimielisyyskohta koskee sakotuspykälää. Vastalauseessa kyllä myönnetään, että jonkunmoista suhteellisuutta olisi sakottamisessa käytettävä, mutta ei ole kuitenkaan uskallettu mennä aivan niin pitkälle kuin enemmistö on uskaltanut. Kysymyshän on kuitenkin vain siitä, ovatko ne sakot, jotka enemmistön ehdotuksen mukaan tulisivat käytäntöön, tepsivämpiä kuin ne, joita vähemmistö ehdottaa. Valiokunnan enemmistö on ollut sitä mieltä, että työnantajat, jotka ovat nykyoloissa tottuneet verrattain suuriin rangaistuksiin, eivät lainkaan antaisi pelotella itseään niin pienillä rangaistuksilla kuin mitä siinä vastalauseessa ehdotetaan, eikä ole senvuoksi uskaltanut asettua sille kannalle.

Mutta nämä erimielisyydet, kuten jo mainitsin, koskevat verraten vähäarvoisia seikkoja, joten suurella valiokunnalla kai lienee täysi vapaus tässä suhteessa harkita, kumpaisiako näistä ehdotuksista se pitää oikeutetuimpina. Minun käsittääkseni vaikka vastalauseessakin esitetyt kohdat tulisivat hyväksytyiksi, eivät ne ainakaan kovin arveluttavassa määrässä lakiehdotusta huonontaisi, mutta minä kuitenkin pidän enemmistön kannan oikeampana.

Ed. Rantakari: Minä en katso tarpeelliseksi ryhtyä yksityiskohdittain oikomaan sitä

selostusta, jonka edellinen puhuja antoi toisesta vastalauseesta. Minä pyydän vain esimerkkinä mainita, ettei siinä ole sanottu, että sosialidemokraatit muissa maissa pyrkivät järjestämään työolot kyllakin alalla erikseen, vaan siinä sanotaan jotakin ihan päinvastaista. Toisessa vastalauseessa huomautetaan nimittäin juuri siitä, että sosialidemokraatit eivät missään maassa riittävästi pane huomiota sille seikalle, että eri töissä pitää olla eri pitkä työpäivä. En myöskään tahtoisi ulkomaalaisia oloja kovin vetää tässä etualalle, syystä että on verrattain harvoja maita, joita voidaan ottaa esikuvaksi meidän oloillemme. Voisi kyllä luetella Europasta lukuisan joukon maita, joissa ei ole 8 tuntista työpäivää toteutettu niin laajassa mittakaavassa etenkään lainsäädännön avulla, kuin mitä valiokunnan enemmistö nyt tahtoo meillä toteutettavaksi, ja silloin saisi luetella Europan kaikki maat järjestänsä. Mutta kun tämä lakiehdotus on nykyisen kuohunta-ajan kaikista lakiehdotuksista sanoisinko tyypillisin, niin pidän soveliaana pöytäkirjaan saada lausua käsitykseni siitä taustasta meillä, jolta tämä lakiehdotus on noussut.

Maksimaalityöpäivästä alettiin Suomessa jossain määrin puhua jo 1880—90 luvulla. 1888 vuoden valtiopäivillä laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liittyy vastalause, jossa ehdotettiin 12 tuntista maksimaalityöpäivää, lailla määrättyä pisintä työpäivää voimaan. 9 vuotta myöhemmin porvarissäädyssä oli anomusehdotus, että säädyt „anoisivat hallitukselta esitystä 10 tuntisen työpäivän järjestämisestä sopivilla poikkeuksilla ja tarkoin määrätyillä ylityöehdoilla" varustettuna. Tämä anomusehdotus ei silloin päässyt valiokuntaan. 1890-luvulla aletaan niissä työväen piireissä, joista sittemmin kasvoi Suomen sosialidemokraattinen puolue, puhua 8 tunnin maksimaalityöpäivästä. Kirjoituksia tähän suuntaan tapaa m. m. niin sanotuissa työväen albumeissa, joissa esitetään työväen toivomuksia. Tyypillisin näistä kirjoittajista on nimimerkki J. W. H, (Hellberg), joka puolustaa 8 tunnin maksimaalityöpäivää Suomessa vetoamalla yhteen ainoaan esimerkkiin ulkomailla, Englannissa, saavutetuista kokeista. Tämä esitys ja muut samanlaiset, joita siihen aikaan annettiin 8 tunnin työpäivän puolesta, eivät olleet suinkaan missään määrin uhittelevia, vaan lämminhenkisiä ainakin sanoissa; tahdottiin luottaa niin hyvin työnantajiin kuin työntekijöihinkin, että kummatkin täyttäisivät velvollisuutensa 8 tunnin työpäivän vallitessa, ja sitten lueteltiin kaikki ne edut, mitä siitä on saavutettavissa ja jotka monessa puhevuorossa tänä iltana jo on eduskunnalle lueteltu. Kysymys nimittäin muualla maailmassa on siksi vanha, että siitä on kirjoitettu paljon ja esitetty myötä sekä vastaan. Näissä aikaisemmissa 1890-luvun toivomuksissa — vaatimuksina ne eivät esiintyneet — vallitsi aivan dogmaattinen optimismi, usko kaikkeen siihen, mitä toivottiin, ja usko ennen kaikkea rahvaan hyveisiin aivan niinkuin jossain Biedermayer-laatumaalauksessa — lämmin henki, mutta myös naivi, peräti pintapuolinen käsitys oloista ja, voipa sanoa, monta kertaa aivan imeläkin haavelma tosioloista.

Mutta pian alkaa kuulua uusi sävel monien näitten lempeitten sävelien joukosta. Ensi kerran se jo tuntuvammin kuului 1896 Suomen työväenyhdistysten toisessa yleisessä edustajakokouksessa Tampereella, sillä pöytäkirjassa ovat nämä sanat: „Herra Vasara Viipurista tahtoi, että työmiesten tulisi myös työtavassaan, se on ahkeruuden määrän kautta, osoittaa paheksuvansa liian pitkää työaikaa". Kokouksen sihteeri, tohtori J. A. Lyly mainitsee tämän kokouskertomuksessaan ja kertoo myös niistä ei-huudoista, joita tällainen ehdotus vielä silloin synnytti. Turun kokouksessa 3 vuotta myöhemmin ja varsinkin sitä seuraavissa kokouksissa ei ole suinkaan enään puuttunut tämän ja monen muun tapaisia uhkauksia, jotta sosialidemokraattisen työväen kulloinkin viimeinen vaatimus tässä kohden olisi tyydytetty, uhkauksia, jotka eivät lainkaan piittaa siitä, miten heidän uhalla korostamiensa vaatimusten toteuttaminen tulisi vaikuttamaan maan kansantalouteen. Turun kokouksessa ajettiin vaatimus 8 tunnin maksimaalityöpäivästä lävitse, mutta liitettiin vielä ponteen seuraavaa: „Kuitenkin jos asian käsittelyssä välttämättömäksi näkyy, voidaan väliaikaisesti tyytyä 10 tuntiseenkin työpäivään olettaen, että lakimääräykset alaikäisten työajasta ovat oikeassa suhteessa käytännössä olevaan täysi-ikäisten työaikaan". Ylityötä ei vielä rajoiteta määrättyihin tunteihin, vaan sallitaan sitä 50 % palkan korotuksella silloin, „kun työn teknillinen laatu tai muut todistettavasti voittamattomat asianhaarat välttämättömästi vaativat". Vuonna 1903 kuuluu ohjelma jo: „Työaika on saatava 8 tuntiseksi niissä ammateissa, missä eivät epäterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhyemmäksi". Kokous asettuu kuitenkin vielä silloin jossain määrin epäilevälle kannalle, voitaisiinko tätä vaatimusta soveltaa kauppa- ja kulkulaitosten työväkeen. Vaaditaan myös 36 tunnin lepoa viikossa. Mutta 1906 on ohjelma vieläkin lyhennetty vain muutamiin sanoihin. Sosialidemokraattisen työväen silloinen vaaliohjelma kuuluu vain: „8 tunnin pisin työpäivä". Siinä kaikki. „40 tunnin yhtämittainen lepoaika." Sitäkin on siis

jonkunverran pitennetty. Ylityöstä ei tässä vaaliohjelmassa enää puhuta lainkaan.

Tahdon näillä huomautuksilla osottaa sen, että työväen vaatimukset ovat osittain kasvaneet, osittain muuttuneet meidänkin maassamme. Alussa liittyi vaatimukseen maksimaalityöajasta meillä vaatimus myös minimipalkasta. Ne olivat aina sisaruksina keskenään ja ne esitettiin aina rinnan. Vähitellen ne ovat eronneet toisistaan ja on 8 tunnin työaika näistä kahdesta astunut ehdottomasti etualalle, ehdottomasti suurempi-ääniseksi vaatimukseksi kuin minimipalkka-asia. Sekin todistaa sitä, että jos valittavana on toisaalla lyhyt työpäivä ja huono palkka, toisaalla pitkä työpäivä, raskas työpäivä ja hyvä palkka, niin yleinen mielipide sosialidemokraattien keskuudessa ottaa aina näistä kahdesta mieluiten lyhyen työpäivän huonollakin palkalla kuin pitkän työpäivän hyvällä palkalla. Meidän sosialidemokraattista liikettä johtaa, niinkuin sen esityksissä on lukemattomat kerrat julkilausuttu, ennen kaikkea luokkaviha, luokkaviha enemmän kuin mikään muu tunne, ja silloin saa selvityksensä myöskin se, minkä vuoksi ennenkaikkea tahdotaan lyhyt työpäivä, vaikka huonollakin palkalla: pelätään, että pitkä työpäivä voi tuottaa runsaamman työtuloksen kuin aivan lyhyt ja että työnantaja, kapitalisti, jota sosialistisessa kirjallisuudessa on meillä siinä määrin leimattu, että se sen yleisön keskuudessa, joka sitä kirjallisuutta lukee, tuntee siinä vähintäin sielunvihollisen, siis saapi jossain määrin paremmasta työtuloksesta ansiota itselleen enemmän kuin lyhyestä työpäivästä. Pääasia on viime kymmenvuotiselle sosialidemokratialle meillä tuntunut olevan se, että työnantaja ei saa ansaita, kärsiköot ennen molemmat. Suomen sosialistien n. s. „periaatteellisessa ohjelmapuolessa" onkin lausuttu m. m. seuraavat sanat: „Köyhälistöjoukko kasvaa ja samassa kasvaa myöskin riistäminen yleensä, jonka kautta yhä laajempien työtätekeväin kansankerrosten elämän ehdot joutuvat ristiriitaan niiden oman yhä nousevan tuotantokyvyn sekä sen kautta syntyvän yhteiskunnallisen varallisuuden paisumisen kanssa". „Mutta kuta enemmän kapitalismin kehitys kartuttaa köyhälistöä, sitä enemmän sitä pakotetaan ja tehdään kykeneväksi taisteluun kapitalismin kehitystä vastaan". Ei ole ihmettä, että suuret joukot näkevät tässä konstikkain sanoin lausutussa myöhempää syndikalismia muistuttavassa opissa yleisen toivomuksen: kuta pahempi sitä parempi. Kuta enemmän työnantajain ja yhteiskunnan varallisuus kasvaa, sitä toivottavampi on työväen asema: Karta ja vihaa siis työtä, sillä muista, että kuta enemmän on köyhiä ja kuta köyhempiä nämä ovat, sitä kykenevämpiä nämä ovat myöskin taistelemaan tulevaisuuden tuhatvuotisen valtakunnan puolesta, toteuttamaan sen proletääridiktatuurilla ja kostamaan, ennen kaikkea kostamaan (Vasemmalta: Valheellista tulkintaa!) kapitalisteille, joita työväki on, niinkuin sanoin, opetettu monomaanisesti vihaamaan.

Tämä on tausta sillekin laille, joka täällä nyt on ensimäisen käsittelyn alaisena. Se on noussut edelläkuvatuista, sielun mustista vihan pohjamudista paljoa enemmän kuin todellisen parannuksen halusta ja sen takia lakiehdotuksesta on tullutkin sellainen kuin siitä on tullut (Ed. Walpas: Aika jesuiitta!). Lakiehdotuksessa todellakin ilmenee juuri se henki, jota hra Walpas välihuudatuksella niin kauniisti todisti, sillä siinä ei hetkeäkään oteta tutkittavaksi, missä määrin ehdotetulla lailla kansallista tuotantoa edistetään vai taannutetaan. Tarkoitus tässä siis todellakin pyhittää keinot, ne tarkoitukset, joita tahollaan ennen kaikkea hra Walpas edustaa, ja silloin kaikki muu on tyhjää ilmaa. Vain koristeeksi ja ikäänkuin polemiikin varalta on lakiin pantu poikkeuksia ja poikkeuksien poikkeuksia, joissa toisella kädellä otetaan se, mitä toisella kädellä ollaan antavinaan. Toisessa vastalauseessa tunnustetaan, että aikuistenkin työpäivän rajoittaminen myöskin lainsäädännön avulla voi olla tarpeellinen. Tunnustetaan, että on aloja, joilla kahdeksankin tunnin työpäivä on liian pitkä. Olen samalla kannalla. Työpäivän tulee olla eri pitkän eri töissä. Sen täytyy riippua, olkoon se sitten vaikea tai helppo määrätä, työn raskaudesta, sen epäterveellisyydestä, sen tulee riippua siitä, onko työntekijä koneen appendixi yhtämittaisessa jännityksessä, tarkkaavaisuudessa pidetty appendixi, lisäke vaiko ei. Sillä kyllä on tämän lain alaisista aloista lukemattomia, joita häpeämättä ei voi väittää sellaisiksi, että niissä 8 tuntia pitemmällä työpäivällä harjoitettaisiin ruumiillisen työvoiman ryöstöviljelystä. Sosialistit ovat itse tunnustaneet tavallansa sen seikan, että eri töissä voi olla eri pitkä työpäivä ja että lainsäädännöllä ei kaikkiin nähden sovikkaan panna edes sitä ylintä rajaa. Tämän he todistavat paraiten sillä, että he ovat saattaneet pois lakiehdotuksesta eräät alemmat virkamiehet, jotka, sen voin hyvin rauhallisesti sanoa, varsinkin nykyaikana ja kenties myöskin niissä taloudellisissa oloissa, jotka lähitulevaisuudessa meille koittavat, ovat paljoa ahtaammassa asemassa kuin ikinä varsinaiset ruumiillisen työn tekijät (Vasemmalta: Otetaan ne lakiin vain!) Tähän lakiin, joka nyt on esillä, on ennen kaikkea niinkuin täällä on jo myönnetty,

sullottu liian paljon yhteen. Jos tahdotaan onnellisesti ratkaista maximaalityöpäivää, niin on niin pian kuin elämä tarjoo mitälukemattomimpia eri vivahduksia eri työaloilla, kukin ala tutkittava erikseen, sukulaisalat yhdistettävät ja laki säädettävä kutakin tällaista alaa varten erikseen. Siis vaikka nyt olisi jo jotain kokemustakin 8-tuntisesta työpäivästä, jota meillä ei ole, sillä eivät ne muutaman viikon 8-tuntiset työpäivät, joita nyt on pakolla ajettu läpi, vielä anna meille mitään kokemusta, mutta vaikkapa sitä olisikin, niin sittenkin olisi vallan väärää tekniikkaa ryhtyä säätämään yhdellä lailla kaikille työaloille tällaisia normeja. Epäselvyyksiä on juuri tämän kautta syntynyt, niitä, joihin on viitattu. Sekä työnantaja että työntekijä että maan tuomarikunta, joka joutuu tämän lain mukaan, jos se voimaan astuu, tuomitsemaan, joutuu aina epätietoisuuteen, mitä tällä lailla on milloinkin tarkoitettu. Todellakin se, ettei voida sanoa, kuuluvatko erinäiset työnjohtajat tämän lain alaisiksi vai eivätkö, on jo yksi sellainen epäselvyys, ja juuri se, että urakkatyötä ei ole millään tavoin edes perusteluissa määritelty, miten laki siihen suhtautuu, on toinen hyvin tärkeä. Hra Leppäsestä oli kyllä asia peräti selvä, mutta olen minä vielä myöhemmästäkin työväen asiaa koskettelevasta kirjallisuudesta luullut sen verran huomaavani, että niin tarkkaa rajaa, kuin lainsäädännössä täytyy vetää, on vielä hyvin vaikeata vetää kappaletyön, urakkatyön ja kotityön välille. Tiedetään kyllä, mitä mikin on näistä erikseen, mutta missä se raja kussakin tapauksessa kulkee, sitä minä haluaisin todella saada kuulla, ja niinpian kuin se ei ole selvä, niin tuomari aina joutuu epäselvyyteen, puhumattakaan niistä lukemattomista aivan oppimattomista, alkeellisella kannalla olevista kansalaisista, jotka nyt alistetaan tämän lain alaisiksi, mitenkä he useat vielä kirjoitustaidottomina kykenevät tätä lakia ymmärtämään.

Miten sitten selviää esimerkiksi meijerien asema laista. Ei se siitä selviäkään. Valiokunnan enemmistö ymmärtääkseni tahtoo ne lukea lakiin. Ja sitten on ensimäisessä pykälässä kunkin alakohdan jälkeen sanat, „joita on pidettävä edellämainittujen veroisina", ja kun edellä on miltei kymmenittäin „edellämainittuja", niin tahtoisin tietää senkin kansalaisen, joka tästä nyt tulee viisaaksi. Tämä lakiehdotus on yhtä deklaratiivinen, jota sanaa täällä on tänä iltana käytetty, kuin oli helmikuun manifesti ja yleisvaltakunnallinen lainsäädäntölaki. Niissäkin luultiin muutamilla „perussäännöillä" voitavan kääntää historialliset olot nurinniskoin. Alotteentekijät itsekin myöntävät, että tarvitaan eri aloilla erikoismääräyksiä. He nimittävätkin tätä lakia senvuoksi ei juuri „perussäännöksi" vaan „peruslaiksi". Mutta siitä huolimatta annetaan nyt tässä laissa kumminkin senaatille kahden kuukauden ja paraimmassa tapauksessa kuuden kuukauden ultimatumi, että senaatin pitää panna tämä laki voimaan maksoi mitä maksoi. Sillä aikaa on siis senaatin tutkittava kymmenet, sadat eri tapaukset korkeintaan kuuden kuukauden ajalla, useimmissa tapauksissa kahden kuukauden ajalla. Sillä ajalla täytyy vielä saada ammattitarkastus kaikilla noilla lukemattomilla aloilla, joille tämä lainsäädäntö ulottuu. Mitä järjestelyä tämä viimemainittu jo tietää? Mutta sillä aikaa täytyy myös rakentaa ne tarpeelliset lisärakennukset tällä korkeintaan kuuden kuukauden ajalla. Hra Leppänen tosin mainitsi, ettei niitä tarvitse rakentaa, mutta jos tulee erämaan radoille 3-vuoroinen järjestelmä, niin minä pyytäisin kysyä, mihinkä hra Leppänen panee silloin tarvittavat työmiehet asumaan seuduilla, joissa asuinpaikat ovat monen kilometrin päässä, kun työ vaatii sentään heitä olemaan suhteellisesti lähellä rataa. Monta on muuta samanlaista tapausta? Säätämällä vain tällaisen deklaratiivisen lain luulee valiokunta voivansa saada vielä enemmänkin aikaan, kuin se vanha systeemi Venäjällä luuli voivansa saada deklaratsiooneilla aikaan. Se luuli voivansa kumota vain historian lakeja ja siveyslakeja, mutta valiokunnan enemmistö luulee voivansa tämän lisäksi tasoittaa kesän ja talven, sanalla sanoen kumota ulkonaisen luonnonkin lait. (Ed. Walpas: Oijoi!) Monella taholla porvarienkin keskuudessa on hyvin sovinnainen käsitys teollisuudesta. Käsitetään se niin homogeeniseksi alaksi, että sama määräys soveltuu ainakin koko tehdasteollisuuteen. Teollisuusalojen yhteys on kuitenkin vielä heterogeenisempi kuin maatalouden eri alojen välinen yhteys. Teollisuudessa on myös sesonki-, aikakautista työtä. Siellä on aloja, jotka riippuvat vuodenajoista yhtä hyvin kuin maanviljelys. Tarvitsee vain mainita tiilitehtaat, monet säilyketehtaat, miltei kaikkien tehtaitten ulkotyöt, vesivoimalla käyvät tehtaat samoin kuin tuulivoimalla käyvät tehtaat. Ja kun tämän lain alaisiksi kuuluu paljon muuta kuin tehdasteollisuutta, niin laajenee yhä niiden tehtävien ala, jotka riippuvat vuodenajoista: tienteko, kanavatyö, lastaustyö, ratatyö ja korjaustyöt kaikilla puhelin- ja lennätinlinjoilla j. n. e.

Ja ennen kaikkea mitä lainsäädännössä täytyy ottaa huomioon, on kansakunnan kehitysaste ja kansakunnan luontaiset apulähteet. Meillä ei ole raaka-aineita. Jos meidän teollisuutemme mielii pysyä pystyssä, niin sen täytyy pysyä ainoastaan

työteholla ja työkunnolla, työn tuloksilla. Ne maat, joissa on raaka-aineita helpolla saatavina, voivat tässä kohden olla paljon vapaamielisempiä.

Tässä laissa on nyt sitten, niinkuin sanottu, muutamia poikkeuksia, mutta niitä poikkeuksia ja poikkeuksien poikkeuksia ei voi mitenkään käyttää kaikissa tapauksissa — sanon nimenomaan „kaikissa tapauksissa" — edes korvaamaan sitä, mitä sesonkityö vaatii, puhumattakaan nousevan konjunktuurin vaatimuksista. Jos tämä laki rautaisella pakolla lyödään lävitse, niin meidän kansantaloutemme ei jaksa käyttää nousevaa konjunktuuria hyväkseen, varsinkin jos tämä konjunktuuri on niin nouseva, että työvoimista tulee olemaan harvinaisen suuri kysyntä. Ja siinä nimittäin, missä jotenkuten vielä myönnetään ylityötä, on lukemattomia rajoittavia atribuutteja, millä ehdoilla sitä myönnetään. Täytyy työn teknillisen laadun välttämättä sitä vaatia, täytyy olla vielä näytetty, että työ ilman ylityötä on aivan mahdoton, ja vaikka tämäkin ehto todistetaan, niin täytyy saada työntekijäin oma suostumus lisäksi. Tästä muuten joudutaan hyvin omituiseen asiaintilaan, joka osottaa, minkälainen tämä laki tekniikkansa puolesta on. Tämän lain 12 §:n mukaan täytyy jokaisen työnantajan, joka tahtoo poikkeuksia tämän lain asettamasta työjärjestelystä, vedota ammattitarkastajiin ja senaattiin ja sitten saada omilta työmiehiltään suostumus poikkeusten toimeenpanemiseen työjärjestelyssä. Ajatellaan sitten niitä lukemattomia vaihdoksia, joita työmaalla on, ja jokaikinen uusi työmies, joka tulee tällaiselle työmaalle, aiheuttaa uuden toimenpiteen virastoille. Tokkopa nämä meidän virastot sitten enää oikeastaan muuta kerkiäisivätkään tekemään kuin käsittelemään tällaisia tapauksia, jos todella haluttaisiin poikkeuksia tähän järjestelyyn saada. Kyllä täytyy sanoa, kun lukee tämän lakiehdotuksen läpi, että on paljon helpompi päästä Ranskan akatemian jäseneksi kuin päästä ylityöhön niillä ehdoilla, jotka tämä laki asettaa.

Pienempiä virheitä tästä laista voisi tietysti luetella lukemattomia. Niitä on täällä jo lueteltu siksi paljon, että minä puolestani voin ne sivuuttaa. Rangaistusmääräyksistä tahtoisin kuitenkin yhtä huomauttaa, johon ei ole kosketeltu. Se on se, että tämä lakiehdotus ymmärtää ainoastaan kvantitatiivisen puolen eikä lainkaan kvalitatiivista. Kvalitatiiviselta kannalta katsoo se asiaa ainoastaan sikäli kuin on kysymyksessä rikoksen uusiminen tai rikos vastoin tarkastusviranomaisen kieltoa. Että raskauttavia asianhaaroja voi olla lukemattomia muita, sen tietää jokainen ajatteleva ihminen tarvitsematta olla edes juristi. On paljon raskauttavampaa, jos minä pidän yhtä sairasta työmiestä väkisin ylityössä tunninkin ajan kuin sataa tervettä työmiestä viisi tuntia.

Kannattavaisuudesta ei ole todellakaan tehty mitään laskelmia. Kokemus puuttuu, niinkuin on sanottu, ja se täytyy valiokunnan enemmistönkin tunnustaa. Sivulla 7 se lausuu: „Tosin ei maassamme useimmilla teollisuusaloilla vielä ole saavutettu mainittavaa kokemusta siitä, miten tällä tavoin lyhennetty työaika vaikuttaa tuotantoon". Tämä perustelu on nyt enemmistön hyväksymässä muodossa ja minä tahtoisin tietää, kuinka hra Leppänen on muutamissa päivissä nyt saanut sen kokemuksen, jota hän tässä julisti, kun hän vielä saattoi tyytyä tällaisiin perusteluihin joku päivä sitten. (Ed. Walpas: Ulkomailla on saatu!) Ei ole sielläkään. (Ed. Walpas: On!) Sen me kyllä tiedämme hra Walpas, molemmat, että siellä ei ole toteutettu sellaista lakia kuin tämä on. Sitten sanotaan tässä mietinnössä vielä: „Valiokunnan tietojen mukaan on jokseenkin yleisesti tultu siihen tulokseen, että tuotantokustannukset ja yleensä yrityksen tuottavuus eivät työtehon lisääntyessä ja työn laadun parantuessa ajan mittaan huomattavasti muutu tällaisen, usein sitä paitsi tärkeitä teknillisiä parannuksia aiheuttavan muutoksen johdosta entistä epäedullisemmiksi". Tästä juuri puuttuu kokemusta meitä vastaavista oloista. Hra Leppäsen täytyi siis tarkoittaa niitä tapauksia, joita tässä vallankumouksen humussa on aiheutunut, ja kyllä siinä nyt on ollut koko lailla paljon muutakin pakotusta kuin tavallinen työlakko. Mietinnössä perusteluissa sanotaan sivulla 5, että „Kysymyksessäoleva eduskuntaesitys tarkoittaa niiden saavutusten turvaamista, joihin palkkatyöläiset täten ovat työaikaan nähden päässeet", siis juuri tuon viimeaikaisen nousun avulla, niinkuin sitä nimitetään. Mutta jos lainsäädäntö todella tahtoo pyhittää kaikki ne väkivallan työt, joita työpäivän lyhentämiseksi on käytetty, niin onpa silloin lainsäädännölle nyt vapauden aikana tullut jalo tehtävä. Minusta jo yksinään tämä seikka, yhteiskuntaa säilyttävien ainesten omanarvon tunnonkin kannalta asettaa heille määrätyt vaatimukset juuri tällä ajalla tällaisiin lakiehdotuksiin nähden. Kaiken tämän lisäksi on meillä, niinkuin toisessa vastalauseessa huomautetaan, lakiehdotus kymmentuntisesta työpäivästä, jonka kohtalo on edelleen vielä ratkaisematta. Totta kai meidän nyt, jos annamme mitään arvoa entiselle lainsäädännölle, täytyy joku vuosi edes saada odottaa, millä tavoin tämä laki vaikuttaa, ei ainoastaan kansantalouteemme mutta juuri nimenomaan työväestömme hyvinvointiin. Ja kun tuota kokemusta on

saavutettu ja sitä saavutetaan, silloin on hallituksen velvollisuus laatia esitys asiasta, sillä nyt on valiokunnalla ollut työnsä pohjana ainoastaan kourallinen fraaseja.

Vaarallisin on tämä laki juuri nykyhetkellä senvuoksi, että se, niinkuin vastalauseessakin jo huomautetaan, tulee aiheuttamaan teollisuusaloilla ja kaikilla niillä aloilla, joita tämä laki koskee, työvoiman lisätarvetta. Sen kautta maataloustöistä siirtyy työvoimaa teollisuusaloille ja muille ulkopuolella maanviljelystä oleville aloille, siirtyy elintarpeiden tuottajien joukosta elintarpeiden kuluttajiin. Se merkitsee hyvin yksinkertaisesti sitä, että, nälän uhatessa, voidaan helpommin ehkä panna joku työajan lyhennys maataloudessa, sillä lyhennetyinkin työajoin maataloustyöntekijät kuitenkin tuottavat elintarpeita. Mutta jos työvoimaa siirretään pois elintarpeiden tuottajain joukosta, on vahinko kaksinkertainen, nimittäin nälän uhatessa, josta täällä on jo monta kertaa elintarvelakia käsiteltäessä puhuttu myöskin vasemmiston taholta. Mutta tämän lisäksi meidän maassamme tarvitaan paljon todellisiakin reformeja, todellisia uudistuksia. Oppivelvollisuus, työväenvakuutus, maanomistusolojen korjaus, kaikki nämä ovat sellaisia, jotka vaativat kustannuksia. Kaikki nämä ovat myös sellaisia aloja, joissa sosialipolitiikka ei pyri lyhentämään ihmisten velvollisuuksia, vaan lisäämään niitä ja sen takia ne ovat kannettavia. Mutta ennenkuin näitä saadaan aikaan, maksaa se aikaansaanti rahaa ja sitä ei yleensä saavuteta maailmassa lyhennetyillä työpäivillä, ellei ennestään vallitse luonnottoman pitkät työpäivät, joita nyt meidän maassamme ei sentään vallitse. Kun on reformeja ja niitten vaatimia kustannuksia vastassa ja vielä häämöittää silmäimme edessä nykyisen sodan kaikki jälkilaskut — sillä niitä me saamme maksaa, joutukoonpa isänmaamme mihin asemaan tahansa — niin silloinko me juuri tahtoisimme vähentää työnteon? Vaarallista tässä on vielä se, että laki on ulotettu aloille, joissa ulkomainen kilpailu tulee kysymykseen ja syrjäyttääkseen tämän vaaran on valiokunnan enemmistön täytynyt turvautua ennustuksiin, joita ei ole tänä iltana täälläkään kartettu. Sanotaan sivulla 7: „Näin ollen ei myöskään näytä olevan riittävää aihetta siihen pelkoon, että kahdeksantuntisen työajan yleinen voimaan saattaminen tulisi ajan pitkään vaikeuttamaan maamme teollisuuden kilpailua ulkomaiden teollisuuden kanssa". Myönnetään siis välillisesti, että kyllä se alussa tulee vaikeuttamaan, mutta lopussa ei, kun täytyy pitää todennäköisenä, että tällainen työaika tulee ennen pitkää kaikissa muissakin sivistysmaissa yleisesti otettavaksi käytäntöön. Valiokunta ei siis ole, niinkuin hra Walpas äskeisessä välihuudahduksessaan, sitä mieltä, että ulkomailla olisi saavutettu sitä kokemusta niin paljon, koska se myöntää, että siellä vasta vastedes voidaan tuollainen työpäivä saada. Mutta kuka sen tietää, kuka on niin suuri viisas, että voi tämän kaiken lainsäädännön perusteluissa väittää, sillä yhtä hyvällä syyllä, yhtä hyvillä perusteilla voidaan viitata tosiasioihin, jotka näyttävät, että koko maailma on pakoitettu nykyisen sodan jälkeen tekemään pitempiä työpäiviä kuin tähän asti; niin paljon arvoja on maailmasta hävitetty ja niin mielellään ihmiset tahtovat nostaa elämän standardinsa, siihen, missä se on ollut, että he tekevät työtäkin ennenkuin suostuvat olemaan työttöminä. On myös hyvin todennäköistä, että tämä sota aiheuttaa niin suuren kansainvälisen kilpailun sodan jälkilaskujen peittämiseksi, että on pakko tehdä työtä, ei 8 tuntia, vaan niin monta tuntia, että kansakunta elää. (Ed. Pärssinen: Kapitalistit toivovat niin!) Valitettavasti ei maailmassa auta hyvät mutta ei myöskään sen parempi pahat toiveet. Maailmassa käy niinkuin käy historiallisten lakien pohjalla. Entisyys antaa siemenen tulevaisuudelle, ja nykyinen ihmispolvi on jo tämän sodan aikana rikkonut tulevaisuutta vastaan niin paljon, että ne epäkohdat, mitä se on luonut kauvas silmin kantamattomiin, eteenpäin, ovat poistettavissa ainoastaan hyvin ahkeralla työllä. Tietämättä kokemuksista mitään, sisältää tämä lakiehdotus hyppäyksen suureen tuntemattomaan. Ja minkä asian puolesta? Ei työvoimien ryöstöviljelystä vastaan, sillä silloin olisi valittu ne alat, joissa sitä ryöstöviljelystä harjoitetaan, tutkittu, missä sitä harjoitetaan; ei, vaan tämä on ennen kaikkea työtä vastaan tähdätty laki. Meillä ja osittain muuallakin maailmassa on sosialipolitiikka viime vuosina, ehkä jo viime vuosikymmeninä astunut väärille poluille. Velvollisuuksista vapaututtaminen on tullut sen mielitehtäväksi. Hetken edut otetaan joka taholla ensin lukuun. Kuka täällä näinä vallankumouksen päivinä ottaa tulevaisuutta lukuun. Tuskin edes omaakaan tulevaisuuttaan, jos se on vähänkin kaukaisempi. Oikea sosialipolitiikka, sen täytyy kuunnella luomakunnan voimakkainta käskyä, itsesäilytysvaistoa. On pyrittävä lisäämään suomalaisen kansakunnan voimaa, sen kehityskykyä ja sen elinikää, sanalla sanoen kaikkia niitä ominaisuuksia, jotka kansallemme kauvimmin takaavat kyvyn voitollisesti selvitä olemassaolon taistelussa. Tämä ei ole ollut silmämääränä tätä lakiehdotusta laadittaessa.

Meillä on näinä hetkinä puhuttu paljon kansamme itsemääräämisvallan laajentamisesta, sen laajentamisesta aina silmin kantamattomiin

asti. Luullaanko todella kaiken sen nojalla, mitä ihmiskunta jo historiastaan tuntee, että tällaisiin päämääriin päästään velvollisuuksia vähentämällä, yhdenkään kansanluokan velvollisuuksia. (Ed. Walpas: Tappamalla työväkeä päästään!) Saksalaisilla, joihin silloin tällöin vedotaan, on jo kansallinen itsemääräämisvalta. Mutta te näette, mitä äärettömiä ponnistuksia sen täytyy tehdä säilyttääksensä itsensä ja olemassaolonsa kansakuntana. Ei Saksassa ole tällä hetkellä ryhdytty olemassaolonsa puolesta taisteluun lyhentämällä työaikaa vaan pitentämällä sitä. Ja niin täytyy vaaran hetkellä tehdä kansakunnan, joka tahtoo elää. Meillä on myös vaaran ja myös luomisen hetki. Saksassa on säädetty työvelvollisuus, kaikkiin ulottuva työvelvollisuus, tämän mahtavan, kyvykkään kansakunnan keskuudessa. Me valmistaudumme sieppaamaan itsellemme sellaisia hedelmiä, joita me emme ole vielä täysin ansainneet, lyhentämällä, kirvottamalla itseltämme velvollisuuksia niin paljon kuin suinkin. Mahtaneeko sitten näillä edellytyksillä käydä toivomukset toteen? Olen vakuutettu, että varsinkin meillä täytyy nousta uusi sosialipoliittinen suunta, joka hylkää laiskuuden ja hylkää vaivannäön pelon. Sosialipolitiikan ydinajatukseksi pitää meidän luonnonrikkauksista köyhässä maassamme tulla: paljon työtä ja hyvä palkka. Minä tiedän, että tätä lausettani tullaan hyvin paljon väärin tulkitsemaan, mutta minun ei ole ollut tapana sellaisia tulkintoja pelätä. Varoiksi tahdon kumminkin sanoa, ettei kellekään tulisi epähuomiossa väärinkäsitystä, että tarkoitan: niin paljon työtä kuin ihminen menettämättä terveyttään ja riistämättä kykyä jälkipolvelta sietää, mutta vaaran hetkellä täytyy tässäkin kohden usein elää tulevaisuuden kustannuksella. Sen on historia aina osoittanut. En minä muuten paljon pelkää tätä lakia, sen vuoksi, että siitä tulisi pysyvä. Se on siksi luonnottomien edellytysten vallitessa luotu. Se tulee tekemään pakostakin konkurssin, ja valitettavasti siitä vain kärsivät silloin muutkin kuin sosialidemokraattiset kiihkeät demagoogit, jotka kyllä myöskin omalla tavallansa joutuvat siitä ainakin siveellisesti kärsimään. Mutta maailmassa on aina täytynyt uusista herätteistä jotakin maksaa ja jos me saamme nykyisen taktillisen, joukkojen huonoimpiin vaistoihin vetoavan sosialipolitiikan sijaan paremman, niin kyllä meidän porvarien kannattaa siitä kokemuksesta jotain maksaakin.

Myöskin valtaa pitävillä luokilla on tietysti syynsä tähän sekasortoon, mutta se syy on paljon kauvempana, kuin senaatin varapuheenjohtajan täällä äsken esittämät syyt. Nykyisen vallasluokan syy on siinä, ettei se ole ajallansa toteuttanut kohtuullisiakaan vaatimuksia. Sentähden se saa nyt kuulla kaikkea sitä, mitä se on tämän yksikamarisen eduskunnan aikana saanut kuulla. Sentähden se saa myöskin maksaa taloudellisilla tappioilla ne erehdykset, joita kuohuaikana tehdyistä toimenpiteistä sille ja muille, koko kansalle koituu. Vallitseva luokka ei ole aikanansa tajunnut maan yleistä asemaa, vuosikymmeniä sitten tajunnut, niinkuin olisi tarvinnut, ja siinä maaperässä ovat itäneet siemenet nykyisiin katkeriin hedelmiin. Sikäli on mainittu luokka syypää nykyisiin oloihin. Mutta moni porvari on nähnyt erehdyksensä, moni porvari on sen julki tunnustanut, ja se on merkkinä porvariston uudesta syntymisestä. (Vasemmalta: Koska se on syntynyt?) Kun tässä salissa muutama viikko sitten hyväksyttiin elintarvelaki, niin maamiehet tekivät silloin teollisuustyöväelle suurimman uhrauksen, mitä tässä maassa on koskaan tehty. (Oikeistosta ja keskustasta: Hyvä! Hyvä!) Ja millä tavalla siihen on vasemmisto ja sosialidemokraattiset demagoogit vastanneet? Sillä tavalla, pyydän tähän välihuomautukseen vastata, että tämän maksuksi on järjestetty lakkoja ja pidätetty väkivallalla ihmisiä suorittamasta maatöitänsä. Se oli teidän antamanne palkka. (Oikein!) Mutta siinäpä se onkin se ero, että sosialidemokraatit eivät ole koskaan myöntäneet erehtyneensä, vaan aina ja aina syyttäneet kaikista onnettomuuksista, kaikista valtiollisista, suurvaltiollisistakin onnettomuuksista oman maansa porvaristoa ennen muita. Tekopyhempää, toisia solvaavampaa ryhmää (Ed. Pärssinen: Se on solvaus!) kuin meidän maamme sosialidemokratia tuskin mistään löytää ja sen takia se on harvinaisen vastenmielinen ryhmä, mutta myöskin siihen itsevanhurskauteensa se on sortuva, sillä se on niin yksilöiden kuin kansojen rappeutumisen ensimäinen merkki, ettei näe eikä tahdo nähdä vikoja itsessään, vaan ainoastaan muissa. (Huutoja vasemmalta.) Mutta meidän kansamme onkin jo joutunut siihen asemaan, että sen elinehto on, että nykyinen sosialidemokratia nykyisessä pelkkää taktiikkaa tavoittelevassa luonteessaan saapi kuolemantaudin. (Ed. Pärssinen: Varovaisuutta ennustuksissa! Huutoja vasemmalta!)

Puhemies: Minä kiellän yhtaikaa useampia huutelemasta välihuutoja.

Ed. Lille: Finlands landtdag torde, såvidt jag kan erinra mig, vara den första lagstiftande församling, som fått sig förelagdt till afgörande

ett lagförslag om införande af 8 timmars arbetsdag i industrin i den omfattning som här afses. Hvilka betänkligheter, som än kunna resas mot ifrågavarande lagförslag, får man å andra sidan icke förbise dess stora principiella betydelse. Vi böra icke glömma, att frågan om 8 timmars arbetsdag under decennier stått på den internationella demokratins program. Det var den vaknande känslan af det mänskliga värdet, förbättringen öfver ändlösa lidanden, som hos arbetareklassen först framkallade ropen på befrielse från industriarbetets träldom, främst genom arbetstidens förkortning, och krafvet har inte förgäfves framförts. Stundom genom frivillig öfverenskommelse, oftast dock genom tvång har det lyckats industriarbetaren att steg för steg tillgodose sitt behof af förkortad arbetstid. Det sista steget i detta afseende har varit fordran på 8 timmars arbetsdag, och i denna fordran hafva alla världens arbetare ställt sig eniga. Så blind hade ingen kunnat vara för utvecklingens gång och proletariatets psykologi, att han icke på förhand skulle kunnat göra sig en bild af hvad som komma skulle efter världskriget. Den sociala revolutionen har på grund af säregna förhållanden nått oss tidigare än andra folk, det ryska undantaget, men den skall efter freden nå äfven dem och äfven hos dessa komma med kraf på arbetsdagens förkortning till 8 timmar.

Proletariatets uppmarsch mot allt större inflytande på samhällets ledning kan icke längre hindras. Utvecklingen har behof af nya krafter från samhällenas bottenlager, men för att dessa krafter skola finna tid äfven till intellektuell utveckling, tid att af arbetarhemmet göra något annat än blott ett natthärberge för familjeförsörjaren, måste den tid, som ägnas åt kroppsarbetet, begränsas starkare än för närvarande. Arbetarena hafva själfva insett detta, och äfven det nuvarande samhället har genom att i allt större omfattning sörja för arbetsklassens bildningsbehof icke kunnat vara blindt, för att detta behof icke kan tillfredsställas, om icke det ofta själen förslöande och kroppen uttröttande arbetet vid maskinen ytterligare begränsas. Huruvida just 8 timmars gränsen för arbetsdagen är den absolut rätta må utvecklingen fastslå eller förneka. Vi hafva i detta nu icke någon lämpligare tid såsom allmän begränsning och erfarenheten har på de områden, där denna tid införts, visat att gränsen öfverhufvudtaget blifvit lyckligt vald.

Mot begränsning af tiden för industriarbetet i vårt land till 8 timmar har i den andra reservationen hopats skäl på skäl. Jag vill icke påstå, att dessa skulle sakna all betydelse. I formellt afseende lider lagförslaget af stora brister, men i lagförslaget framträder samma fruktan för huru reformen skulle komma att inverka på rörelsers, företags och inrättningars räntabilitet, som kommit till synes hvarje gång det gällt en sänkning af arbetstidens längd, hvarje gång det gällt genomförandet af en längre gående arbetarskyddslag. Reservanterna äro icke fackmän på industrins fält, deras betänkligheter framstå mest ur teoretiska synpunkter, hvilkas värde endast den praktiska erfarenheten med auktoritet kan bejaka eller förneka. Till min glädje ser jag därför den första reservationen, som gillar lagförslaget, vara undertecknad af representanter, hvilkas erfarenhet på det industriella området är obestridligt, och sedan jag varit i tillfälle att höra det uttalande i frågan, hvilket gjorts af en medlem af svenska folkpartiet, hvars verksamhet som yrkesinspektris satt henne i tillfälle att öfvervaka vidsträckta områden af det industriella gebitet, är det utan tvekan jag går att understöda lagförslaget med de obetydliga förändringar, som i den första reservationen föreslås. De bötesbelopp, som lagförslagets 11 § stadgar, äro som straff för den arbetsgifvare, som öfverträder lagen, allt för höga, då man dock måste taga i betraktande att öfverträdelsen kan ske endast ifall arbetaren själf är med om att arbetstiden öfverskrides. Likaså synes det vara välbetänkt att, såsom i denna reservation föreslås, åt senaten lämnas tillfälle att för ett år i sänder medgifva undantag från lagens bestämmelser i vidsträcktare omfattning än lagförslaget medgifver. Jag hoppas att stora utskottet såvidt möjligt skall beakta reservationens förslag i nämnda afseende.

Att genomföra en sådan lag i jordbruket och hemarbetet låter sig icke utan stark begränsning göra, men på det industriella området måste detta dock vara möjligt. En mängd af våra industridkare hafva bejakat detta genom att frivilligt ingå på reformen. Det skulle visa en social och politisk närsynthet hos de borgerliga partierna, om dessa nu ville motsätta sig reformer i frågan genom att rösta för uppskof med lagens antagande. Må man åtminstone för en gångs skull frivilligt utan förbehåll och undanflykter från borgerligt håll tillmötesgå ett socialt reformkraf från proletariatets sida och i en stor och upprörd tid, då utvecklingen försiggår i väldiga ansatser, icke med korta och dröjande fjät, som under historiskt normala tider, fatta omsorgen om maskinerna och deras produktionsförmåga! Må man ej glömma de mänskliga individer, för hvilkas skull dessa äro till. Det är denna glömska, som så ofta drifvit kapitalets företrädare att göra

industrin till självändamål i st. f. att låta den förblifva tjänarinna i mänsklighetens tjänst. Nu är tiden inne att rätta detta fel, att såsom mänskliga väsenden göra oss till herrar öfver arbetstiden i den industriella produktionen, icke till trälar under denna. (Bra! Bra!)

Ed. Jalava: Aina, kun tämänlaatuiset asiat ovat eduskunnassa olleet esillä, on lain vastustajain puolelta väitetty, että tämänlaatuisen lain hyväksyminen ja voimaansaattaminen olisi teollisuudellemme kuolinisku. Tämä sama väite, niinkuin sanottu, on esitetty aina meillä ja muualla, kun on ollut kysymyksessä lailla rajoittaa työajan pituutta ja yleensä, kun on ollut kysymyksessä työväestön suojeleminen liialliselta työnriistämiseltä. Kun asetusta teollisuusammattityöstä käsiteltiin 1909 vuoden valtiopäivillä, lausuttiin silloin porvariedustajain puolelta julki, ettei ollut sopivaa säätää sellaista lakia, joka olisi rajoittanut työpäivän 10-tuntiseksi. Lausuttiin julki väite, ettei ole ollut kyllin aikaa työväen suojelyskysymyksen käsittelyyn. Ihmeellinen väite tuo, kun tiedetään, että lähes 40 vuotta takaperin, kun nimittäin 1879 vuoden laki hyväksyttiin, säätyjen jäsenet myönsivät, etteivät työväkeä koskevat suojelusmääräykset olleet riittäviä ja että asia oli pidettävä vireillä. Ja kyllä sitä porvarit ovat vireillä pitäneet, sillä 1881 vuoden lailla jäi asia jotenkin yhtä huonolle kannalle ja kun vihdoin 1909 vuoden valtiopäivillä lopultakin piti asia suotuisaan tulokseen ratkaista, vatkutettiin porvarien puolelta, kuten olen jo maininnut, aivan sitä samaa asiaa, ettei ole muka ollut riittävästi aikaa eikä tilaisuutta kaikin puolin harkita tämän kysymyksen kaikkia vaikuttavia puolia ja sen lain vaikuttavia seurauksia teollisuudelle kannattavaisuuteen y. m. nähden. Ja kun tämä meidän työväestön mielestä hyvin puutteellinen ja epätyydyttävä laki sanotuilla valtiopäivillä pienellä äänten enemmistöllä hyväksyttiin, on tämä laki levännyt hallitusherrojen pöytälaatikossa jo kahdeksan vuotta. Kun taaskin asia nyt tässä muodossa on esillä eduskunnassamme, kun pitäisi saada työväestölle lain avulla helpotuksia liian pitkän työajan tuottamilta rasituksilta, virittävät porvarit vanhan virtensä, ettei nyt ole ensinkään sopiva aika tällaisen lain käsittelemiselle. Ei ole muka ollut riittävästi aikaa tutkia, miten laki eri aloilla voisi käytäntöön sopia eikä aikaa asian kaikenpuoliseen harkintaan j. n. e. Mutta milloin aika olisi sopiva ja milloin porvareilla olisi aikaa tähän kysymykseen syventyä, sen jättävät porvarit viisaasti kyllä sanomatta. Sanottanee ehkä porvarien puolelta, että kunhan ensin annetaan hallituksen selvittää ja annetaan sen valmistaa asiasta eduskunnalle esitys, niin sitten on eduskunnalla uusi tilaisuus asiaan tutustua. Hallituksen komitea tutki 10 vuotta takaperin tätä asiaa. Hallitus antoi myöskin eduskunnalle esityksen useinmainituilla valtiopäivillä. Näillä samoilla valtiopäivillä porvarit väittivät, ettei asia ole selvä eikä ole sopiva aika hyväksyä ehdotusta edes siinä kainossa kokoonpanossa kuin työväenasiainvaliokunnan porvarillinen enemmistö sen silloin oli ehdottanut. Ja tämän porvariston kylmäkiskoisuuden ja suunnattoman itsekkäisyyden tähden ei tätä lakia ole saatettu voimaan. Ja kuten sanottu, asia on nyt taas tässä muodossa esillä eduskunnassa ja sama kylmäkiskoisuus ja samat väitteet, kuin edellä on mainittu, esitetään taas tämän lain hyväksymistä vastaan. 38 vuotta ovat porvarit pitäneet työväensuojelusasiaa vireillä. Mutta sentään ei heillä ole ollut muka riittävästi aikaa asiaan syventyä. Meidän sosialidemokraattisten edustajain täytyy tästä viimein tehdä loppu. Työväkeä koskevat suojeluslait työväestöä tyydyttävästi on saatava pikaisesti voimaan, jotta eduskunta voisi ryhtyä viimeinkin valmistamaan työväenvakuutusta koskevia lakeja, jotka ovat polttavan tarpeen vaatimat. Mitä sitten porvarien pääväitteisiin tulee, ovat ne seuraavia, että jos lailla vuorokautinen työaika siten rajoitettaisiin kuin tämä valiokunnan mietintö sisältää, että se muka olisi teollisuutemme kuolinisku ja että maamme heikosti kehittynyt teollisuus ei kestäisi ulkomaan kilpailua, että teollisuus ei enää muka kannattaisi eikä saisi tarvittavaa luottoa ja pääoma pakenisi pois maasta, näin porvarit pelottelevat. Ehkä on tarpeellista hiukan pysähtyä tarkastelemaan näiden väitteiden pätevyyttä. Mitä ensinnäkin maamme huonosti kehittyneeseen teollisuuteen tulee, niin ei suinkaan tähän asti ole syynä ollut se, että meillä ankaroilla suojeluslailla olisi rajotettu teollisuusparoonien työriistoa. Kokonaan toisista lähteistä, toisista syistä on löydettävissä ne syyt teollisuutemme huonoon edistykseen ja kehitykseen, jos sellaista voidaan teollisuudestamme väittää. Meidän työväestön mielestä teollisuuden huonoon kehitykseen on syynä ensiksikin se, ettei meillä ole ollut työväkeä suojelevia lakeja liiallista riistoa vastaan; työaika on ollut pitkä, palkat liian alhaiset. Toiseksi siinä, että korkeat suojelustullit ovat ehkäisseet teollisuudenharjoittajien yritteliäisyyttä, tarmokkuutta ja halua ottaa käytäntöön uudenaikaisempia,

parannettuja koneita sekä muita kunnollisia työkaluja ja parempaa työnjohtoa. Kun siis työnantajillamme on ollut yltäkyllin käytettävinään halpaa työvoimaa ja heidän teollisuuttaan ulkonaisesta kilpailusta ovat suojelleet korkeat tullit, on se saattanut työnantajat veltoiksi, jopa suorastaan kykenemättömiksi, etteivät ole teollisuuttamme kehittäneet, johon maassamme kyllä olisi ollut enemmän edellytyksiä. Toisena syynä on ollut teollisuuden hitaaseen edistykseen mielestäni maassamme liian korkea rahan korko, sillä sekin on osaltaan vaikuttanut siihen, ettei pääomaa riittävästi ole sijotettu uusiin teollisuusyrityksiin, kun pankkiliikkeet ja muut raharuhtinaat ovat nylkeneet luonnottoman korkeita, paljon korkeampia korkoja rahoistaan kuin monessa muussa sivistysmaassa. Mitä taas tulee teollisuutemme huonoon kannattavaisuuteen ja puuttuvaan tehokkuuteen, niin syyttävät siitä porvarit yksinomaan työväkeä, että se on laiska, veltto, välinpitämätön, kyvytön, ammattitaidoton ja hidas ja tässä muka syy, että työn ja tavaran valmistus tulee meillä hirveän kalliiksi ja että senvuoksi ei meidän teollisuutemme kukoista. Näin porvarit väittävät. Tarkastakaamme näitten väitteiden pätevyyttä. Kaikkialla vieraissa maissa on osotettu porvariemme syytökset paikkansapitämättömiksi; on annettu tunnustus suomalaisille työläisille vieraan maan työnantajain puolelta. Suomalainen työntekijä, kumpikin sukupuoli, on ulkomaisilla työmarkkinoilla haluttu ja yleinen lienee tunnustus suomalaisesta työväestöstä ulkomailla, että se on yleensä hyvä työntekijä. Jos asia niin olisi kuin porvarit väittävät, niin eihän kai ulkomaan kapitalistit suomalaisia työhönsä haluaisi. Mitä työn tehoisuuteen ja sen ripeyteen tulee, olen havainnut, kun yleensä työnjohtoa olen meillä silmälläpitänyt, olen havainnut, että meillä työnantajain puolelta se on kehnoa kehnompi. Se on niin silmiinpistävää, että minua ja muita työläisiä on monasti ihmetyttänyt se, että meillä niin kelvottomalla työn- ja liikkeenjohdolla ensinkään työn teettäminen kannattaa. Ensiksikin teetetään meillä työtä usein vanhoilla, kuluneilla ja rikkinäisillä työkonerisoilla ja muilla työvälineillä ja kelvottomilla työkaluilla. Toisekseen näitä koneita ja työkaluja ei ole läheskään riittävästi, joten paljon aikaa kuluu hukkaan työtä valmistettaessa huonoilla ja kelvottomilla työkaluilla. Kun ei niitäkään vielä ole riittävästi, on pakotettu usein pitkät ajat vartoomaan vuoroaan päästäkseen koneeseen tahi saadakseen tarvittavaa työasetta, jolla voi työn suorittaa. Ja jos työase tai kone särkyy, niin ei niitä meillä toimiteta ajoissa korjattaviksi, vaan ne saavat viikkoja jopa kuukausimääriä virua särkyneinä, ja kun työntekijän puolelta huomautetaan, että niitä olisi korjattava, niin korkeintaan luvataan, mutta täyttämättä ne monta kertaa jäävät. Varsin tavallista on sekin, että tarvittavia työaseita ei ole ensinkään, joka työnvalmistukseen on välttämätöntä, saa työntekijä ryhtyä sitä itse valmistamaan tahi toisessa tapauksessa saa odottaa työnsä kanssa siksi kunnes annetaan laitettavaksi. Että työn nopea valmistuminen tästä kaikesta suuresti hidastuu, on itsestään selvää. Yhtä selvää on myöskin se, ettei työn hitauteen tällaisten seikkojen vaikuttaessa ole työntekijä syynä, vaan syy on työn johdossa. Syynä työn hitauteen on meillä myöskin se, ettei tarveaineita hommata ajoissa työpaikalle. Kun työ alotetaan, pitäisi olla tiedossa, mitä aineita ja kuinka paljon niitä työssä tarvitaan ja pitäisi ne toimittaa viipymättä työntekijän saataville. Mutta niin ei meillä menetellä. Tuntikausia saa työntekijä odotella välttämättömiä tarvikkeita ja vasta monien huomautusten jälestä aletaan hommata niitä tahi saa työntekijä ryhtyä niitä itse hankkimaan. Onhan selvää, että työn teettäminen täten tulee tarpeettoman kalliiksi. Oikea ja järkiperäinen työn järjestely on meillä työssä kerrassaan vierasta. Tekeillä olevien kappaleiden valmistamista ei tehokkaalla tavalla valvota. Varsin tavallista on, että jokin kappale jää kokonaan valmistamatta tahi muuten keskeneräiseksi, ja se viskataan syrjään, viikkokausia se saa maata jossain nurkassa tahi romuläjän alla ulkona. Jonakin päivänä sitä tarvitaan, sitä aletaan kysellä yhdeltä ja toiselta, aletaan etsiä, toimeenpannaan oikea ajometsästys, ja vihdoin tuo karkulainen löydetään jostakin romuläjästä ellei kokonaan kelvottomana niin ainakin puoleksi pilaantuneena. Ja tästä jos mistään kärsii ennen kaikkea työn nopeus ja työn tehoisuus. Tarpeettomasti hukataan meillä työaikaa myöskin työväestön palkkatilin suorituksessa siinä, että työntekijäin saatava on väärin ja huolimattomasti laskettu. Kymmenet työläiset ovat siten pakotettuja tuntimääriä odottelemaan ja seisomaan konttoreissa tilisaataviaan oikomassa. Tämäkin ajanhukka ja viivytys ei olisi tarpeellinen ja asia olisi järjestettävä siten, että mikään työajan hukka ei olisi välttämätön. Yhtenä syynä työn hitauteen ja kannattamattomuuteen voidaan pitää myöskin sitä, että työn teknillinen ja muu johto on meillä kerrassaan kelvotonta. Teknillisen johdon puolelta meillä teetetään tarpeetonta ja kallista työtä. Usein tehdään työ puolivalmiiksi, sitten muutetaan piirustuksia ja

määrätään tehtäväksi toisin ja toisinaan joko työ tehdään kokonaan valmiiksi tahi jos se ei satu herrojen mielioikkuja tyydyttämään, niin työ revitään hajalle ja rakennetaan uudestaan, muutetaan vielä alkuperäisiä suunnitelmia ja loppujen lopuksi se ei sittenkään kelpaa, alkuperäiset suunnitelmat olivat sittenkin paraimmat. Ja jos kyvykäs työmies uskaltaa huomauttaa, ettei siitä tule hyvä ja että työ olisi niin ja niin tehtävä, niin ärjäistään, että sinun on tehtävä niinkuin minä tahdon, se olen minä joka määrään. Kun meillä näin kelvottomalla tavalla työ teetetään, niin ei ole ihme, että työn teettäminen saattaa joskus tulla tarpeettoman kalliiksi. Mutta tästä kaikesta porvaristo syyttää työntekijöitä. Liikkeen johtajiksi meillä myöskin usein valitaan herrasmiehiä sellaisia, joilla ei ole asiantuntemusta johtamiensa liikkeiden työalasta. Samaa voidaan sanoa varsinaisesta työnjohdosta. Siihen valitaan usein aivan joko enemmän tai vähemmän ammattitaidoltaan sellaisia, jotka ovat osanneet hyvin liehakoida ja työnantajan silmää palvella, mutta jotka muuten ovat kykenemättömiä työtä johtamaan, joiden taito ilmenee vain siinä, että he osaavat röyhkeästi kohdella työväkeä. Mutta jos tulisi opettaa ja neuvoa työmiehelle, miten työ on tehtävä, niin siihen ei ole kykyä. Lukuisat ovatkin ne tapaukset, että työt kelvottoman johdon ja valvonnan alla eivät menesty senkään vuoksi, ettei kokeneidenkaan työmiesten esityksille anneta mitään arvoa. Niitä ei ensinkään kuulla, vaan työntekijää pakotetaan tekemään työt tavalla, josta työn laatu ja sen nopeus kärsivät. Työnjohtajien pitäisi olla sellaisia, että ne kykenisivät antamaan tarpeellisia ohjeita ja neuvoja, seuraamaan työn suoritusta ja ajoissa oikaisemaan virheet, täten säästyttäisiin tekemästä paljon turhaa hyödytöntä työtä ja siten teetettynä työ myös paremmin taloudellisesti kannattaisi. Mutta vaikka meillä kehnolla tavalla on työtä johdettu, niin siitä huolimatta teollisuusliikkeet ovat tuottaneet hyviä tuloja omistajilleen, joten tämän lain voimaansaattaminen on täysin mahdollista, vaikka työaika rajoitetaan tässä mietinnössä ehdotetulla tavalla. Ja uskon, ettei tämän lain hyväksyminen aiheuta teollisuutemme näivettymistä eikä pääomien maasta poissiirtymistä, kuten porvarien puolelta on tahdottu väittää. Toivon, että suuri valiokunta puoltaa eduskunnalle tämän lain hyväksymistä mietinnössä ehdotetulla tavalla.

Ed. Pärssinen: Koska minä olen juuri siinä valiokunnassa, jonka tehtävänä on laatia suojeluslakia muun muassa yötyön vaaroja vastaan ja yötyön kieltämiseksi, niin minä en voi ruveta yöllä pitkiä saarnoja pitämään. Luovun puheenvuorosta.

Ed. Saarikivi: Kun aika on niin pitkälle kulunut, katson paremmaksi luopua puheenvuorosta.

Ed. Leppä: Kyllä kai minä teen saman tempun.

Ed. Helenius-Seppälä: Kuunnellessani ed. Rantakarin pitkää esitelmää tulin ehdottomasti ajatelleeksi, että jos hän olisi jonkunkaan osan sitä työtä ja aikaa, mitä hän on käyttänyt tämän lakiehdotuksen moittimiseen, valiokunnassa käyttänyt lakiehdotuksen parantamiseen, niin siitä ehkä olisi tullut koko hyvä tekele. (Vasemmalta: Ei hän tehnyt mitään.) Kun niin etevä mies kuin ed. Rantakari ensimäisen kerran tulee eduskuntaan, olisi toki luullut, että hän olisi käyttänyt kykynsä positiiviseen, luovaan työhön eikä vain repimiseen. Se-väite, jonka hän teki, että koko tämä lakiehdotus olisi syntynyt jonkinlaisten ilkeitten voimien, nykyhetken mustien voimien tuloksena, ei pidä paikkaansa. Sillä tiettävästi on tapauksia, joissa työnantajat nykyisenäkin aikana ovat täysin vapaaehtoisesti rientäneet myöntämään kahdeksantuntisen työpäivän, ennenkuin edes muodollista vaatimusta tässä suhteessa on tehty. Tunnen minäkin sellaisia tapauksia. Luonnollinen kehitys on siihen vienyt. Kun taas siksi kokenut politikko ja lakimies kuin ed. Lille on antanut niinkin empimättömän tunnustuksen lakiehdotukselle, kuin hän teki, osottaa sekin, ettei se taida muodollisestikaan niin huono olla, ettei siitä suuri valiokunta saisi lakiehdotusta, joka voidaan hyväksyä, jos suuren valiokunnan jäsenet käsittävät velvollisuutensa toisella tavalla, kuin ed. Rantakari näyttää lainsäätäjävelvollisuutensa käsittävän.

Toinen varapuhemies: Pyydetyt puheenvuorot ovat käytetyt, keskustelu ja asian ensimäinen käsittely voitanee pitää päättyneenä. Asia menee suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

7) Ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa ja laiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

koskevan hallituksen esityksen n:o 8 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4;